

ДНЕВНИКЪТЪ

(стенографически)

на

II-то обикновено Народно Събрание.

LI ЗАСЪДАНИЕ ВЪ СЪБОТА 31 МАИЯ 1880 ГОД.

(Начало на 3 часа и 35 минути подъ председателството на Г-на Сукнарова.)

Председателъ: (Звъни): ще се чете списъкътъ.

Секр. Т. Станчевъ: (Чете списъкътъ :) Така заранъ отсъстваха Стаменъ Христовъ, Трандафилъ Ивановъ, Ненчо Петровъ, Тодоръ Балабановъ, Д-ръ Браделъ, Д-ръ Антоновъ, К. Буюкчуолу, В. Поповичъ, Тодоръ Икономовъ, Болѣрски.

Председателъ: Отъ 172 депутати 33 касирани и упразнени, отсъствуватъ 44, всичко 77. Присъствуватъ 95 повече отъ половината. Засѣданието е пълно и се открива. На дневенъ редъ е продължение бюджета на Министерството на Правосъдието.

Докл. Аневъ: Слѣдъ поправкитѣ се показва една разлика отъ 21000 фр. За първостепеннитѣ Окр. Сѣдилища. Сега идатъ на редъ Окр. Сѣдилища отъ вторий разрядъ. Споредъ проекта 5000 фр. споредъ комисията 4800 фр. (Приема се:)

Геровъ: Тукъ се види, че председателътъ на Окр. Сѣдилища отъ първий разрядъ има 5000 фр. а отъ вторий разрядъ 4800. За това по добръ би било да станатъ 4500 фр.

Баларевъ: Азъ щѣхъ да се съглася, но трѣба да се помисли, че работата на първостепеннитѣ и второстепеннитѣ сѣдилища не е еднаква. Първостепеннитѣ сѣдилища иматъ двѣ отдѣления, а второстепеннитѣ само едно отдѣление. За това незная, до колко е умѣстно да се умалява платата на 4500 фр.

Минко Радославовъ: По какво съображение Г-нъ Геровъ казва на мѣсто 4800 само 4500

фр.? Азъ само ще кажа това, че когато въ единъ сѣдебенъ окръгъ отъ 120000 души се дава на единъ председателъ 4800 фр., то на истина, ако го направимъ на грошове, много пари правятъ; но отъ друга страна, ако се плати единъ председателъ 4800 фр. той има една много по малка плата, отъ колкото е ималъ единъ кафеджия, който е служилъ при Мидхадъ паша.

Храновъ: Азъ незная, по какви съображения предлага Г-нъ Геровъ умалението на платитѣ. Има първостепенни окръзи, които иматъ само 80000 жители, и тамъ ще има 2 отдѣления; има второстепенни окръзи, които иматъ повече отъ 120000 жители, а тамъ ще има само едно отдѣление. На пр. въ Кюстендилското сѣдилище ще има работа два пѣти повече, отъ колкото въ Видинското, когато Кюстендилътъ ще дѣйствиува само съ едно отдѣление. За това трѣба да има нѣкое възнаграждение за по голѣмитѣ трудове. Предложението на комисията е много хубаво и трѣба да го приемемъ.

Геровъ: Щѣхъ да отговорѣя на Г-на Радославова, но не му е мѣстото тукъ, защото виждамъ, че ставатъ лични нападения, и незная какъ се допущатъ такива работи.

Цановъ: за да бждатъ платитѣ съобразни, азъ бихъ казалъ, че до сега сж земали председателитѣ на Окр. сѣдилища по 4000 фр., а сега като имъ се прибави 500 фр., то мисля, че е достатъчно.

Председателъ: Приема ли Нар. Събр. щото платитъ на председ. на окр. сждилища отъ втори разрядъ да бждатъ 5000 фр.? (Не приема.) Тогава миѣнието на комисията 4800 фр. който приема да си дигне ржката. (55 за, 51 противъ). Приема се 4800 фр.

Докл. Аневъ: 3 члена споредъ проекта по 4000 фр. споредъ комисията по 3600 фр. (Приема се споредъ комисията 3600 фр.)

Единъ сждебенъ изслѣдователъ споредъ проекта 4200 фр. споредъ комисията 4000 фр. (Приема се споредъ комисията 4000 фр.)

Единъ сждебенъ приставъ. Споредъ проекта 3000 фр. Споредъ комисията 2800 фр. (Приема се споредъ комисията 2800)

Единъ секретаръ, споредъ проекта 2400 фр. споредъ комисията 2400 (Приема се споредъ комисията 2400.

Единъ подсекретаръ споредъ проекта 1500 фр. споредъ комисията 1200 фр,

Баларевъ: Сждилищата иматъ толкова много работа, щото секретаритъ и подсекретаритъ работятъ и нощъ. За това мисли че 1500 фр. не е много и може да се приеме.

Председателъ: Приема ли Народ. Събр. платитъ на подсекретаритъ по 1500 фр? Който не приема да си дигне ржката. (37 за, 68 противъ). Остава споредъ комисията 1200 фр.

Докл. Аневъ: Канцеларски разноски, писци и расилни, споредъ проекта 6000 фр. споредъ комисията 4000 фр.

Храновъ: Въ всѣкий единъ окр. сждъ въ канцелярията трѣба да има най-малко и по 4 писци; ако имъ турите по 600 фр. като на жандаритъ, ще бждатъ около 3000 фр. а 1000 фр. за канцеларски разноски за 3 окр. сждилища на едно мѣсто и расилнитъ, тѣ сж малко. Като се турятъ и писци и 2 расилни ето 4000 фр., а само 6000 франка не е много. Толкова повече, че тѣ се харчатъ по оправдателни документи. За това съмъ на миѣние 6000 фр. да останатъ и да се неумаляватъ.

Каракашовъ: Азъ поддържамъ миѣнието на Г-на Хранова, защото зная, че 6000 фр. не сж много. Ние не трѣба да се скжнимъ тамъ, дѣто не му е мѣстото.

Председателъ: Споредъ проекта, приема ли Народ. Събр. да се отпуснатъ за писци, расилни и канцеларски разноски 6000 фр.? (Не приема) остава споредъ комисията 4000 фр.

Баларевъ: Г-да, азъ зная, че 5000 фр. нѣма да стигнатъ и питамъ Народ. Събр., когато се свършатъ тѣзи разноски, трѣба ли да отвори министра новъ кредитъ, или трѣба да се затвори сждилището? Азъ зная само, че 4000 фр. не стигатъ,

и го знамъ отъ практика. (Шумъ)

Председателъ: Това предложение може да остане за по послѣ. (Гласове: това е на мѣсто)

Кирковъ: Ние нещѣ срѣщамъ такива нѣща, ако да ги обмислимъ: който е билъ сждия, трѣба много по добръ да разбира потрѣбитъ за едно сждилище. Ако се предлага 6000 фр. това не значи, че непременно трѣба да се потрошѣтъ. Но може да останатъ 1000 фр. и тогава председателътъ на сждилището направя докладъ, че толкова и толкова пари е останало. Но да назначаваме най-малко пари за тия разноски, то ще затрудняваме министра; защото или трѣба да затворимъ сждилището или то трѣба да иска разрѣшението за новъ кредитъ. Ако се е рѣшило само 4000 фр., ние непременно трѣба да дадемъ на министра право, да отвори новъ кредитъ

Грънчаровъ: За сждилищата отъ първий разрядъ ние рѣшихме 7000 фр. канцеларски разноски. Искамъ да дскажѣ, че предложението на Г-на Баларева е доста умѣстно. То е очевидно, че съ 4000 фр. не може да се издржѣтъ писци, расилни и канцеларски разноски. За това Нар. Събр. трѣба да се произнесе, че ако се случи, че 4000 фр. не стигнатъ, то министрътъ на Правосждието трѣба да открие кредитъ на ново или трѣба да затвори сждилището.

Председателъ: Когато се разискваше тая цифра, трѣбало е да има тѣзи предложения, а сега нѣ е време да се повръщаме на сжщиятъ предмѣтъ.

Кирковъ: Ние не знаями, какво ще се рѣши.

Ковачовъ: Искамъ думата.

Председателъ: Не Ви давамъ дума.

Ковачовъ: Тогава е свършена работата.

Докл. Анневъ: Единъ прокуроръ. Споредъ проектътъ 5000 фр., споредъ Комисията 4600 фр.

Кирковъ: Види се, че въ Комисията имало една наклонностъ да се умалява всѣка една цифра, но никога не се казватъ мотиви, защо се намаляватъ тѣзи цифри. Казва се просто 4000 фр., а не 5000. Дѣ ще търсимъ тѣзи прокурори за 4000 фр.? Тѣ трѣба да бждатъ на една скамейка съ председателя, даже по-вече и отъ председателя трѣба да знаятъ. Ние трѣба да знаемъ мотивитъ, защо не е 5000 фр. но толкова. Де ще ги намѣримъ тия хора?

Баларевъ; Ние приехми за първо-степенитъ сждилища, прокурорътъ да бжде равенъ съ председателя, и тукъ трѣба да ги направимъ равни и да бждатъ 4800 фр.

Докл. Анневъ: Мотивитъ сж: много лесно е да се кажѣтъ, защото нестигатъ 3½ милиона франка.

Цановъ: Сжщо пѣхъ да кажа и азъ, че има 3½ милиона борчъ.

Ковачовъ: Имамъ двѣ думи да отговоря на Г-на Докладчика. Тукъ се каза единственъ принципъ,

че имаме дефицитъ, който трѣба да се покрие отъ намаляването на платитѣ на чиновницѣтъ. Този принципъ е много важенъ, и като нѣма пари отъ дѣще се плаща? Тукъ виждами голѣма несъразмѣрностъ на платитѣ. Понеже безъ пари нѣма нищо да се върши и кога виждами, че има дефицитъ, то той трѣба да се разхвърля процентуално на всичкитѣ классове. Тѣй на пр. 25% или 5% или 10% се отбива отъ всѣка плата. Съ това ще има съразмѣрностъ, защото ако има дефицитъ, тогава всички плащатъ — отъ министритѣ до последниятъ джандармъ трѣба да се намалятъ. Тука се показва единствениятъ принципъ за умяляването на платитѣ: дифицитътъ; а между това се явяватъ несъразмѣрности между платитѣ.

Еремия Гешевъ: Въ отговоръ на Г-на Ковачова, слушамъ че 2 или 3 въпроса се рѣшаваха, както бѣха опредѣлени отъ комисията, а то трѣбаше преди да се рѣшатъ отъ комисията, да каже своето мнѣние.

Стамболовъ: Азъ бихъ се съгласилъ съ предложението на Г-нъ Ковачова, ако би било възможно да се умяляватъ платитѣ на по-нискитѣ членове, както на пр. на помощници, секретари и тѣмъ подобни. Днесъ министритѣ немогатъ да намѣрятъ хора за тия заплати и чиновницѣтъ си даватъ оставката. Трѣба да помислимъ, че споредъ заплатитѣ ще има и служящи. Всѣки е свободенъ да приеме, както ще, предложенията, които е направила комисията.

Еремия Гешевъ: Азъ бихъ молилъ Г-нъ Стамболова, да помоли Г-да Министритѣ, да не си даватъ оставката додѣто (не се чува крайтъ).

Ковачовъ: Ако да вземемъ въ внимание високата миссия на Народ. Събрание, то всѣка дума трѣба да се обмисли, какво ще каже, а особено въ тая минута. Тукъ Г-нъ Гешевъ каза, че Г-нъ Стамболовъ предложилъ да си даватъ министритѣ оставката. Това не е негова компетентностъ. Трѣба всѣки да помисли, какво говори. Тукъ е Народно Събрание, което има почти еднакво право съ княза: За това искамъ да кажа, че Народното Събрание е първото и най-главното учрѣждение въ нашето Княжество, и трѣба да се мисли, че тукъ не е думата за оставка на министритѣ, но тукъ е дума за цифритѣ. За тѣхъ да говоримъ, а не за министритѣ.

Стамболовъ: Съ съжаление виждамъ, че Г-нъ Гешевъ не ме е разбралъ. Азъ казахъ, че не министритѣ, но чиновницѣтъ си даватъ оставката, защото работата имъ не се възнаграждава. Колкото за цифритѣ, Народното Събрание е свободно да ги умялява или да ги качи. Комисията не е Папа. Ако е турила много, намалете. Вие сте свободни, вишегласнето рѣшава този въпросъ.

Велко Костовъ: (Гласове — исчерпано е

изчерпано е и) говори се за цифри, азъ казахъ ако имаме увѣрение въ комисията. (шумъ. Не се чува).

Председателъ: Азъ мисля, че Народното Събрание е достатъчно освѣтлено и ще дамъ на гласоподаване. Първо проекта, приемали Н. Събр. платитѣ на прокуроритѣ при второразряднитѣ сѣдилища да бждатъ 5000 фр.? (Неприема.) Тогава остава второто предложение споредъ комисията 4600 фр. (Приема се.) Сега третото предложение пада.

Докл. Анневъ: Единъ помощникъ на прокурора, споредъ проекта 4500 фр. споредъ комисията 3600 фр.

Ковачовъ: Г-нъ Министръ на Финанситѣ нѣколко пѣти забѣлѣжи, и азъ единъ пѣтъ казахъ, че щомъ се показва разлика помежду бюджета и комисията, трѣба да се каже единъ мотивъ. Безъ мотивъ не може нищо да бжде, какво е това нѣщо? Ако така вървимъ, то просто играемъ. Отъ колкото да се каже такава или онакава нужда, просто да се каже 1000 фр. по доло.

Михайловскій: Дѣйствително комисията трѣбаше да покаже мотиви, но нѣма кой да ни слуша.

Храновъ: Менѣ ми се чини, че не е както казва Г-нъ Михайловскій, но Г-нъ докладчикъ твърдѣ добръ каза, че комисията била принудена да постѣпн тѣй, като е отѣклa отъ всѣка плата съразмѣрно. Г-нъ Ковачовъ иска за всѣка цифра да му дава ми мотиви. Това си нѣма мѣстото. Тукъ се каза общата причина. Ако да питами за всѣка цифра особено, ще стоимъ тукъ цѣлъ мѣсець.

Кирковъ: Чини ми се, че общата причина чухме всички, но като се каза, че за едного било толкова заплата и за помощника му толкова, то вървамъ, че ще има и друга причина, а не само главната причина, че милиони не стигатъ. Трѣба да помислимъ, че сѣдебанта частъ не купува сама себе си нѣколко пѣти. Има доходи по голѣми отъ расходитѣ. Азъ се отказвамъ да гласоподавамъ безъ мотивировка. Ние трѣба да знаемъ защо е турила комисията това, а не друго. Най-сѣтнѣ, каквито пари платимъ и такива хора ще намѣримъ.

Ковачовъ: Каза Г-нъ Цановъ по-напредъ, че причината за намаляването на платитѣ била казана, и че тя била единствената за да покримъ дефицитътъ. Азъ на това отговарямъ и казвамъ, че ние ако вървимъ слѣпниката безъ да вземемъ въ внимание съразмѣрността, нѣма да узнаемъ, колко ще покримъ и колко не ще покримъ; защото може да ни остане само единъ франкъ дефицитъ и тогава какво ще правимъ съ него? Ако вървимъ така неопредѣлено безъ никаква математическа вѣроятностъ, то нѣма да достигнемъ до никакъвъ резултатъ. Слѣдователно Г-нъ докладчикъ трѣба да ни каже, че единствената причина е, за да се покрие бѣдже-

тътъ; но азъ мисля че има и други причини.

Стамболовъ: Комисията мисли за цифрата, която е поставена въ бюджета, че може да се намѣри помощникъ на прокурора за 4500 фр., защото и министрътъ е мислилъ, че за 4500 фр. може да се намѣри. Но Комисията е мислила, че и за 3600 фр. ще може да се намѣри помощникъ напрокурора; обаче рѣшението остава на Народното Сѣбрание.

Михайловскій: Комисията не е глѣдала само на икономията, когато е поставяла тая цифра, но е имала предъ видъ и трудътъ на тѣзи, които ще получаватъ платата. У насъ има 3 или 3½ мил. фр. недостатъкъ, но има още едно министерство за разглѣждане, тъй щото дефицитътъ не може да се опредѣли. Тѣй сжщо и цифритъ на доходътъ сж само предполагаеми, защото може да се случатъ, или по-горѣ, или по-долу.

Д-ръ Молловъ: Г-нъ Цановъ каза по-напредъ, че Комисията е имала предъ видъ съразмѣрността на цифритъ. Азъ не виждамъ никаква съразмѣрностъ, когато на единъ прокуроръ се дава 5000 фр., а на сжщия въ Върховниятъ Сждъ 9000 фр.

Браделъ: Говори се за цифритъ, и най-сѣнъ Комисията се напада. Отговори се веднажъ и два пжти, че пари нѣма. Забравяте Г-да, при какви условия работеше Нар. Сѣбрание. Ние сми се събрали преди Великденъ, а бюджетътъ ни се представи чакъ този мѣсяцъ; министритъ сж постъпили на своитъ постове онзи день; въ сжщото време нѣмами възможность да знаемъ приходитъ и расходитъ въ послѣднитъ три години, защото това иска твърдъ много време за да се пресмѣтти; а намъ е дадено само 10 дня, отъ които само 5 ни оставатъ да вотираме бюджета. Сега искаме за всѣка цифра да се покаже, защо не е 10 фр. по-горѣ или по-долу. Г-нъ Ковачевъ и Г-нъ Кирковъ намѣриха за лѣсно да нападатъ комисията и министерството, че не сж казали нито единъ мотивъ. Казаха се вѣче общитъ мотиви, но пакъ ги повтарямъ: първо е, недостатъкътъ, а второ е, малкото време. Какъ да се докаже, защо единъ чиновникъ да зема 3500 фр., а другъ 4500 фр.? Ние не можемъ да опредѣлимъ и претеглимъ единъ чиновникъ по вѣсь както златото, защото това е невъзможно; но ние трѣба да търсимъ хора и въ сжщото време да смѣтаме, имами ли пари въ касията си, или не. Г-нъ Министръ на Финанситъ каза, че толкозъ пари ще получимъ тая година, и ако получимъ по-вече, то ще бжде кяръ. Отъ лани имами недобрани пари и тая година може да се случи сжщо. Ако има по-серпозни мотиви за по-вечето или по-малки заплати, то остава на тѣзи Г-да, които ги знаятъ да ги искажатъ. Ние ако искаме секогашъ мотиви, мотиви, мотиви, то ще се минатъ 5-тѣ дение и нищо нѣма да свършимъ.

Предсѣдателъ: Желаетъ ли Нар. Сѣбрание да се говори още? (Гласове: нежелаетъ; исчерпано е; исчерпано е).

Ковачевъ: Тука се негѣда никъкъвъ правилникъ. (Шумъ; гласове: нѣма да ви слушаме, доло сѣднете! !). Само двѣ думи искамъ да кажя (Шумъ). Никой не може да ми запрѣти. (Противорѣчие; голѣмъ шумъ; предсѣдателъ звъни). Азъ съмъ представителъ на 10,000 души, не е възможно да ме спрѣте отъ да говоря.

Единъ гласъ: Тогава да си излѣзнимъ ние.

Ковачевъ: Излѣзте си, азъ съмъ представителъ.

Предсѣдателъ: Земамъ Ви думата, сѣднете си.

Ковачевъ: За какво?

Предсѣдателъ: За непокоряването Ви, дадохъ Ви укоръ за да си сѣднете на мѣстото.

Ковачевъ: Азъ не мога да сѣдна на мѣстото си. Ние имами Нар. Сѣбрание, имами Конституция, имами и правилникъ. Азъ неналагамъ никому моето мнѣние, но само искамъ да го искажя. (Гласове: стига стига, долу, долу). Най-покорно Ви моля Г-да.

Предсѣдателъ: Не Ви давамъ думата. (Голѣмъ шумъ). Ще гласоподавамъ споредъ проектътъ; приема ли Нар. Сѣбрание помощника на прокурорътъ да получава 4500 фр.? (Неприема). Тогаваъ приема ли споредъ комисията 3600 фр.? (Приема се).

Докл. Аневъ: (Чете:) Единъ секретаръ на прокурора, споредъ проектътъ 2000 фр. споредъ Комм. 1800. (Приема се 1800 фр.). Канцелярски разноски, споредъ проектътъ 1200 фр. споредъ Ком. 1000 франка. (Приема се 1000 фр.) 24 сждебни засѣдатели споредъ проекта и Комисията по 4 фр. на день (Гласове: това е вѣче рѣшено).

Ик. П. Тодоръ: Сега предлѣжи да се гласоподава за заплатитъ на мировитъ сждии, които, както знае Нар. Сѣбрание сж новъ институтъ за улеснението на народа, който може да бжде по близо до сждилището, да се сжди по-скоро и по ефтино и да си свършва тамъ малкитъ расправи. Като знаете, Г-да представители, до коя стѣпенъ и до коя граница излизатъ функциитъ на мировитъ сждии; и както гласоподавахми за заплатитъ на другитъ чиновници по сждебното устройство, и на едни се е намалило, а на други увеличило и все съ единъ редъ, то азъ Ви казвамъ, че не съмъ отъ тѣзи, които сж за голѣмитъ заплати; но пакъ казвамъ, че трѣба да имъ се заплаща толкова, колкото най-послѣ може да се издржи. Искамъ да привлека вниманието ви върху мировитъ сждии. Членовѣтъ, които сж въ Окр. Сждове I. и II. разрядъ, получаватъ по 3600 фр. Като земемъ предъ видъ мировитъ сждии, които ще бждатъ еднолична власть и ще иматъ сѣдалището си

не въ градъ, и не ще иматъ особенни помощници, а сами ще работятъ и пишатъ; освѣнъ това тѣ ще бждатъ отстранени отъ сръдоточнитѣ мѣста, тѣй щото много пѣти ще предпочитатъ да бѣгатъ въ градищата, като въ отстраненитѣ мѣста отъ много нѣща ще се лишаватъ. Отъ всичко това изляза, че ако се предложи на двама; единътъ да бѣди членъ въ Окр. Сждъ, а другийтъ мировий сждия, то и двама-та ще предпочитатъ да бждатъ членове на Окржж. Сждъ, нежели мирови сждии, чиято работа е помѣчна. Заради това, като предѣжи да се гласоподава за това нѣщо, то азъ желая Нар. Събрание да се непокаже скѣпо, защото единственното нѣщо, което ще да принесе полза на населението въ сждебно отношение е нарежданието на мировитѣ сждове, за които, за да се намѣрятъ хора достойни и хора способни не трѣба да се скратяватъ платитѣ. Азъ обръщамъ вниманието на Нар. Събрание върху това.

Докл. Аневъ: (Чете:) Има още нѣщо, което е изоставено. При първостепеннитѣ Окр. Сждове има канцеларски разноски по 1000 фр. за гражданското отдѣление и за уголовното по 1500 фр. (Приематъ се).

(Чете:) 6 мирови сждове отъ I. разрядъ. Мировий сждия споредъ проектътъ . . . 6000 фр.

„ Комисията . . . 4500 „

(Приема се 4500 фр.)

По единъ секретаръ споредъ проектътъ . . . 1800 „
„ Комисията . . . 1500 „

Баларевъ: Азъ пакъ ще обърна вниманието ви, че секретаритѣ иматъ най-голъма работа и за 1500 фр. не ще могатъ да се намѣрятъ хора. До сега сждилищата сж плащали по 200 фр. на мѣсяцъ, за да могатъ да намѣрятъ секретари.

Предсѣдателъ: Приема ли Нар. Събрание щото платата на секретаря при мир. сждия да бжде 1800 фр.? (Разногласие). Който не приема да си дигне ржката. (56 противъ и 46 за). Слѣдователно остая споредъ мнѣнието на Комисията по 1500 фр).

Докл. Аневъ: (Чете:) 20 мир. сждове отъ II. разрядъ. Мировия сждия споредъ проектътъ . . . 4800 фр.

„ Комисията 3600 „

(Приема се 3600 фр.)

Единъ секретаръ споредъ проектътъ 1800 фр.

„ Комисията 1200 „

Храновъ: Азъ незная защо Комисията е направила разлика между секретаритѣ на I ст. и II ст. мир. сжд. когато работата е все една. За 1200 фр. едвамъ ще се намѣри секретаръ, който ще е въ сжщото време и помощникъ на сждията. За това пре-

длагамъ да си останатъ 1500 фр. (Гласове съгласни.)

Предсѣдателъ: Първо ще гласоподавамъ споредъ проектътъ. Приема ли Нар. Събрание платата на секретаря при мир. сжд. II разр. да бжде 1800 фр? (Неприема се) тогазъ остая 1200 фр.

Докл. Аневъ (Чете) Канцеларски разноски за 20 мир. сжд. отъ II разрядъ; споредъ проектътъ по 1800 фр. споредъ Комисията 1400 „

(Приема се по 1400 фр.)

(Чете:) 31 Мир. Сждове отъ III разрядъ. Мир. Сждия споредъ проектътъ . . . 4000 фр.

„ Комисията . . . 3000 „

(Приема се 3000 фр.)

Единъ секретаръ споредъ проектътъ 1500 фр.

„ Комисията 1200 „

(Приема се 1200 фр.)

Канцеларски разноски;

споредъ проектътъ по 1500 фр.

„ Комисията „ 1500 „

(Приема се по 1200 фр.)

Мобилиранieto и устройството на сждилищата въ Княжеството споредъ проектътъ и комисията 50,000 фр. (Приема се.)

Командировки по дѣлата на сждилищата споредъ проектъ 50,000 фр, споредъ комисията сжщо.

Михайловскій: Г-да, азъ искамъ да направя едно запитвание до Г-на министра на правосъдието, относително до Окржжнитѣ Сждове. Въ Окр. Сждове отъ I разрядъ се полагатъ 7 служащи лица, а въ II разрядъ 5, т. е. предсѣдателъ трима членове и единъ членъ изслѣдователъ. Въ първо разряднитѣ сждилища ще има по двѣ одѣления, които ще работятъ всѣкий день. Членътъ изслѣдователъ ще има работа по уголовнитѣ дѣла и не ще може никогажъ да засѣдава. Единъ пакъ отъ членоветѣ ще се занимава постоянно съ нотариалната часть, която е важна и не търпи отлагание въ сждилищата.

Азъ самъ зная, че въ едно сждилище сж се натрупали 2500 дѣла, за които единъ отъ членоветѣ като трѣба да се занимава съ тѣхъ, то едното одѣление не ще може да работи. Освѣнъ това като ще се случаватъ членътъ изслѣдователъ повечето пѣти занятъ по уголовнитѣ дѣла, то едното одѣление ще бжде недѣйствующе, като нѣма почетни сега членове, които да ги замѣняватъ. За туй моля Нар. Събрание, ако обича да разрѣши, привременно да се приложи още единъ членъ, който да се занимава исклучително съ нотариалната часть. Той не ще бжде тягостъ на хазната, защото ще си искава добръ разпоситѣ.

Предсѣдателъ: Давамъ на 5 мин. распусъ.

(Послѣ распусътъ.)

Предсѣдателъ: Засѣданието се отваря изново.

Митр. Мелетий: Утрѣ е 9-й день отъ смѣ-

ртъта на Нейно Величество Императрицата и ще се отслужи литургия и нарастае въ Сборната църква. Като знае, че Народното Събрание ще участва, азъ съмъ длъженъ да го извѣстя; но да не стане спънка, то мисля нарастае да бжде на 8 ч. безъ $\frac{1}{4}$, а литургията ще се почне на $6\frac{1}{2}$ часа. (Гласове: на 8 ч. да се захване и на $8\frac{1}{2}$ да се свърши.) Добръ.

Предсѣдателъ: Това се приема за знание.

докл. Анневъ: Пристапваме до Министерството на Външнитѣ дѣла. Всичкий бюджетъ на това Министерство споредъ проектътъ е: 718,280 фр.

споредъ Комисията 672,000 "

Въ подробностъ.

1. Министръ, споредъ проектътъ 12,000 фр.

" Комисията 12,000 "

Храновъ: Азъ мисля, че на Министра Президентъ трѣба да се прибавятъ още 3000 фр. защото има повече разноси отъ другитѣ.

Т. Станчовъ: Наистина Г-да, не само за единъ Министръ, но и за всичкитѣ трѣбаше да се направи това, но по нѣкои съображения не сме го направили. Обаче рано или късно ще го направимъ. А относително до предложението за Г-на Предсѣдателя на Министерский Съвѣтъ, то трѣба радостно и единогласно да му прибавимъ, защото това е нѣщо, което праведно заслужва.

Расолковъ: Азъ мисля, че синца сме съгласни и че нѣма нужда да се разисква. Събранието е готово да ги прибави.

Предсѣдателъ: Поддържа ли се това предложение отъ 5 души? (Поддържа.) Приема ли Нар. Събрание да се дадатъ добавочни 3000 франка на предсѣдателя на Мин. Съвѣтъ? (Приема се.)

Докл. Анневъ: (Чете:) Главенъ секретаръ при Министерството на Външнитѣ дѣла; споредъ проектътъ 8000 фр. споредъ Комисията 7000 фр.

Мин. Цанковъ: Менѣ се струва, че персоналетъ на всичкитѣ министерства е равенъ и както се е приело за едно, тъй да се приеме за всичкитѣ. Само ще приложя, че за началницитѣ на отдѣленията 5000 фр. сж малко, защото тѣ трѣба да разбиратъ твърдѣ добръ своитѣ дѣла. Министерствата сж раздѣлени споредъ естеството си на нѣколко вида и споредъ това направени сж нач. на отдѣленията, което ще каже, че всѣкий началникъ въ своето отдѣление е колкото единъ министръ, Министрътъ опредѣлява каквото трѣба да се пише, но началникътъ трѣба да се грижи, какъ да се наредятъ работитѣ и да растъгува работата; така щото просто само да се прѣпише резолюцията на министра, това ще каже началника на отдѣлението. За това азъ мисля, че опредѣлената заплата 5000 фр. за началницитѣ на отдѣленията е съвсѣмъ малка, а особено въ Мин. на

Външнитѣ дѣла, дѣто трѣба да знаятъ и французския языкъ.

Славейковъ: Нар. Събрание помни, че вчера по този въпросъ доволно се препирахми, слѣдъ което се рѣши въ Мин. на правосъдието да приематъ по 5000 фр.

Предсѣдателъ: Сега не е думата за началницитѣ, но за главниятъ секретаръ.

Мин. Цанковъ: Азъ приемамъ всичко, както се е приело за другитѣ министерства съ исклучение на нач. на отдѣленията.

Предсѣдателъ: Ще дамъ на гласоподаване: приема ли Нар. Събрание платата на главния секретаръ да бжде 7000 фр.? (Приема се.)

Докл. Анневъ: 3-ма началници на отдѣленията, отъ които единъ за вѣроисповѣданията; споредъ проектътъ по 6000 фр. споредъ комисията 6000 фр.

Предсѣдателъ: Приема ли Нар. Събрание, щото платата на тримата началници на отдѣленията да бжде по 6000 фр.? (Приема се съ 64 гласа.)

Докл. Анневъ: (Чете,) Трима подначалници; споредъ проектътъ по 4200 фр. споредъ комисията 4000 фр.

Единъ Гласъ: Както приехми за другитѣ министерства и тука така ще приемемъ.

Мин. Цанковъ: Азъ казахъ, че приемамъ всичко както е за другитѣ министерства прието.

Предсѣдателъ: Вчера приехми 3000 фр. за подначалницитѣ, за това питамъ приема ли Нар. Събрание 3000 фр. за подначалницитѣ въ Мин. на Външнитѣ дѣла. (Приема се.)

Докл. Анневъ: Единъ редакторъ за фр. языкъ; споредъ проектътъ и комисията 10,800 фр.

Мин. Цанковъ: Той е за фр. языкъ и да прави ноти, и е съ контрактъ. Азъ още не съмъ подписалъ контрактътъ, но чакамъ да го одобри Нар. Събрание за да го подпише. Той е зетъ за три години по 10800 фр., за дохождане 1000 фр. и за отиване 1000 фр. Непремѣнно трѣба да имамъ единъ такъвъ французинъ, защото нѣмамы българи, които да знаятъ толкозъ добръ французски языкъ, а особно като до сега нашитѣ ноти бѣха много лоши.

Предсѣдателъ: Приема ли Нар. Събрание за редакторътъ на фр. языкъ 10800 фр.? съ контрактъ? (Приема се.)

Докл. Анневъ: (Чете: Единъ драгоманинъ; споредъ проектътъ 4000 фр. споредъ Комисията 3500 фр.)

Мин. Цанковъ: До сега драгоманинътъ бѣше съ контрактъ, който свършва срокътъ си по Юлий т. г. Заплатата му е била 3600 фр., а сега остава на Нар. Събрание да го рѣши.

Минко Радославовъ: Желателное да се знаятъ неговитѣ работи.

Мин. Цанковъ: Драгоманинътъ е за това, че дохождатъ, много документи на Турски языкъ, даже и нѣкои частни писма, които трѣба да се превождаатъ на французски языкъ. Така сжщо и другитѣ министерства, въ които нѣма драгомани, като имъ дойде нѣкой документъ на турски языкъ, проваждатъ го въ Министерството на Външнитѣ Дѣла, за да имъ се преведе. Въ Мин.на Външнитѣ Дѣла дохождатъ нѣкои давни или консулски писма и разни документи, които трѣба да се превождаатъ на Бѣлг. Языкъ, а всичкитѣ чиновници като немогатъ да знаятъ франц. и други язици, то този драгоманинъ превожда въобще всичкитѣ книги, които сж на чужди язици.

Наумовъ: Въ едно отъ по предишнитѣ заседания се е говорило за списъкътъ на всичкитѣ чиновници иностранци. Какъ ли стана съ това?

Мин. Цанковъ: Всяко Министерство ще си каже, кои му сж страннитѣ подданици. Азъ имамъ само единъ. Драгоманинътъ наистина е страненъ, но контрактътъ му е направенъ преди три години отъ Руситѣ, и се свършва по идущий Юний или Юлий. Послѣ него имамъ само единъ чужденецъ французинъ.

Минко Радославовъ: Въобще по административната и сѣдебна частъ има хора, които говорятъ много хубаво Български, но не сж Български подданици.

Предсѣдателъ: Г-нъ М-ръ на Външнитѣ Дѣла каза всичко твърдѣ ясно и не трѣба да се маемъ. Приема ли Нар. Събрание щото платата на драгоманина да бѣде 4000 фр. (Неприема.) Тогава остая 3600 фр.

Докл. Анневъ: (Чете:) Единъ Архиваръ;	
споредъ проектътъ	3600 фр.
„ Коммисията	3000 „
при другитѣ министер. прието	2400 „
(Приема се 2400 фр.)	
Единъ регистраторъ;	
споредъ проектътъ	3000 фр.
„ Коммисията	3000 „
за другитѣ Министерства прието	2800 „
(Приема се 2800 фр.)	
5 писци споредъ проектътъ по	1500 фр.
„ Коммисията	1500 „
за другитѣ прието	1200 „
(Приема се по 1200 фр.)	

Дипломатическото агентство въ Цариградъ
 Единъ агентъ споредъ проектътъ 10,000 фр.
 „ Коммисията 10,000 „
 (Приема се.)

Единъ секретаръ за фр. языкъ.
 споредъ проектътъ 6000 фр.
 „ Коммисията 6000 „

(Приема се.)

Единъ секр. за Бѣлг. языкъ споредъ проектътъ

и Коммисията 5000 фр.

(Приема се.)

Единъ секр. за Турски языкъ споредъ проектътъ 1440 фр.

„ Коммисията 1440 „

(Приема се.)

Единъ канцлеръ споредъ проектътъ 4000 фр.

„ Коммисията 4000 „

Предсѣдателъ: Мнозина питатъ какъвъ е тоя чиновникъ.

Мин. Цанковъ: Агенциитѣ иматъ своитѣ канцлери за да визиратъ паспортитѣ и утвърдяватъ свидѣтелствата. Тѣ цѣлъ денъ се занимаватъ въ канцеларитѣ и съ приходитѣ на канцеларията покриватъ се разноскитѣ твърдѣ добрѣ. За 6 мѣсяци въ Цариградъ имахми 1000 лири приходъ, когато на канцелерътъ се плащатъ само 4000 фр.

Предсѣдателъ: Приемали Нар. Събрание платата на канцлера въ Цариградъ да бѣде 4000 фр.? (Приема се.)

До к.л. Анневъ: (Чете:) Единъ драгоманинъ споредъ проектътъ и Коммисията 4000 фр. (Приема се.)

Двама писци споредъ проектътъ и Коммисията по 1800 фр. (Приема се.)

Единъ гавазинъ споредъ проектъ и Коммисията 1200 фр. (Приема се.)

Единъ капуджия споредъ проектътъ и Коммисията 960 фр. (Приема се.) Единъ разносчикъ споредъ проектътъ и Комисията 800 фр. (Приема се.) Наемъ за агенство 4000 фр. (Приема се.) Мобилиране 4000 фр.

Мин. Цанковъ; Агенството трѣба да бѣде мобилирано. До сега е послано половината отъ салонътъ. Салонъ за приемане нѣмахми, защото и пари нѣмахми, за това турехми 4000 фр. за мобилиране. До сега като дохождаха посланицитѣ и други гости приемахъ ги въ моя кабинетъ, но трѣба да си има особенъ салонъ, който да се мобилира съ тѣзи 4000 фр.

Предсѣдателъ: Приема ли Нар. Събрание да се отпустятъ 4000 фр. за мобилиране на салонътъ въ Цариградското агенство. (Приема се.)

Докл. Аневъ, (Чете:) За представлениа споредъ проектътъ и Комисията 6000 фр.

Мин. Цанковъ: Агентиитѣ има 10000 фр. заплата. А представлението е за бакшишъ и за кола. Въ Цариградъ трѣба да се ходи съ кола, които сж много скъпи. Освѣнъ това дохождатъ му приятели въ агенцията и съ това ставатъ доста голѣми разноски. По напредъ бѣха опредѣлени 4000 фр., но азъ като видѣхъ, че това е недостаточно турехъ 6000 фр.

Предсѣдателъ: Приема ли Нар. Събрание за представленне 6000 фр.

(Приема се.)

Докл. Аневъ: (Чете:) Канцеларски разноски споредъ проектътъ и Комисията 12,000 фр.

Мин. Цанковъ: Истина е, че ви се виждатъ много, но трѣба да знаете, че по-многого корреспонденции ставатъ чрезъ шифрованни телеграми, съ които много пари се расходватъ, защото всѣка една буква се счита за една дума и една телеграмма по-долу отъ 100 гроша неможе да стане. Тѣзи пари се харчатъ подъ смѣтка, защото отъ телеграфитѣ и почитѣ даватъ квитанции както и търговцитѣ за увѣреніе кога и какво се е земало. Ако не се похарчи тая сума, тя ще си остане въ кассата.

Предсѣдателъ: Приема ли Нар. Събрание да се отпуснатъ за канцеларски разноски на Цариградското агенство 12,000 фр. (Приема се.)

Докл. Аневъ: (Чете:) Агенство въ Букурещъ. Споредъ проектътъ всичко 27,000 фр. Комисията не е направила никакви измѣнения.

Мин. Цанковъ: Напрешното министерство имаше агенства и въ други мѣста. Именно то имаше: въ Букурещъ, Цариградъ, Белградъ и Тулча. Тулчанското агенство бѣше само търговско, а не политическо. За търговскитѣ агенства нищо се не плаща въобще; но другото Министерство е намѣрило да се заплаща. Търговски агенства ще ни трѣбватъ и въ други мѣста както, напр. въ Гюргево, Галацъ и др. но тѣхъ ще направимъ почетни агенства безъ да се плащатъ. Тѣмъ можемъ да даваме само канцеларски разноски отъ приходитѣ, а плата нѣма да имъ се дава. На Тулчанското агенство сме унищожили заплатата и ще глѣдаме за напредъ да направимъ другитѣ агенства почетни. И така политически агенства ще имаме само въ Букурещъ, Цариградъ и Бѣлградъ.

Стамболовъ: Желателно е, да се знае ако до сега въ Тулча се е заплащало, дали сж се покрили разноскитѣ съ приходитѣ?

Мин. Цанковъ: Въ Тулча си остава да се плаща до тогазъ, до когато се вотира този бюджетъ. Додѣто не се утвърди отъ Н. Височество, до тогава агенството ще съществува съ плата.

Докл. Аневъ: (Чете:)

Агентинтъ въ Букурещъ	
споредъ проектътъ . . .	9600 фр. (Приема се.)
Единъ секретаръ . . .	6000 „ (Приема се.)
Единъ драгоманинъ . . .	3600 „ (Приема се.)
Кирия за кѣща . . .	3000 „ (Приема се.)
За представление . . .	2400 „ (Приема се.)
Канцеларски разноски	3000 „ (Приема се.)

Бѣлградско агенство

Единъ агентинъ . . .	8000 фр (Приема се.)
„ секретаръ . . .	5000 „ (Приема се.)
Кирия за кѣща . . .	3000 „ (Приема се.)

За представление 2000 фр. (Приема се.) Канц. разноски и прислуга 3000 „ (Приема се.) Свършвамъ съ агенствата.

(Чете:) Часть, която Княжеството трѣба да дава на Екзархията споредъ Екзархийскій уставъ; споредъ проектътъ . . . , . . . 63,000 фр.

„ Комисията 57,600 „

Т. Станчевъ: Ще моля, какво е това за поддържаніе на Екзархията.

Мин. Цанковъ: Ние още не сме направили законъ, въ който да се показва сношението на Българското Княжество съ Българската Екзархия. Когато направимъ законъ, и то може да бѣде до втората сессия, тогава ще се дава единъ данѣкъ на Екзархията. До сега се плащаше 2 гроша отъ вѣнчило, и съ това се поддържаше Екзархията. Но тогазъ тя имаше нѣщо повечеко доходъ отъ колкото сега, когато отъ Румелия и Македония нѣма почти нищо да земе. Азъ глѣдамъ, че по два гроша правитъ около 60,000 фр. на година, и по голѣмъ данѣкъ да не турваме сега; подиръ ще го опредѣлимъ поточно. А това е извѣстно, че ще се даватъ тѣзи пари съ смѣтка.

Славейковъ: Споредъ обясненията на Гна Министра на Внѣшнитѣ Работи слѣдва едно попитване, какво става съ тѣзи пари? Нѣкои мѣста слѣдватъ още да даватъ.

Мин. Цанковъ: Азъ незная, дали се събиратъ владичкитѣ пари, отъ когато се плаща на владичитѣ. Ако се събиратъ, то е злоупотрѣбление.

Ненко храновъ: Наштъ Владика е събралъ 4000 фр. отъ Радомирскій Округъ.

Мин Цанковъ; Кога е станало това?

Ненко Храновъ; Въ 1878 година.

(Единъ гласъ:) Искамъ да попитамъ, като зематъ за вѣнчило по 30 гроша, дѣ отиватъ тия пари?

Мин. Цанковъ: Негова милость иска да каже отъ вулитѣ. Отъ Екзархията бѣше опредѣлено 25 гроша за една вула. Отъ тѣхъ половината бѣше за Екзархията, за да се поддържа едно богословско училище. Една четвърта часть бѣше за мѣстнитѣ училища и една четвърта часть за Владичитѣ. Но сега владичитѣ като получаватъ годишна плата отъ правителството, трѣба да даватъ за тѣзи пари смѣтка. Щѣше да се приготви за това единъ законъ, но неможаха да втасатъ смѣткитѣ, които се въртятъ въ Министерството на Вѣронсповѣданията. Азъ мисля, че въ втората сессия ще можемъ да представимъ тѣзи смѣтки, защото днесъ всичкитѣ владичи още не сж ги внесли.

Свѣщеникъ. Радевъ: Негово Преосвѣщенство Преславски нашъ Владика не само, че не е събралъ никакви пари, до сега, но останаха не събра-

ни много пари още предъ войната.

Стамболовъ: Не 25 гроша, но 30 гроша заматъ за една вула. За това Министерството трѣба да пази да неставатъ нередовности и трѣба да се поискатъ точни смѣтки отъ владичитѣ.

Мин. Цанковъ: На владичитѣ се дава плата, и вънъ отъ това нѣматъ нищо да земжтъ. Смѣткитѣ ще води Министерството на Вѣроисповѣданията.

Т. Станчовъ: Тука е въпроса за Екзархията. Както е познато, то тя е имала едно време единъ органическиятъ статутъ, който бѣше направенъ отъ представителитѣ на цѣль Български Народъ, а до днесъ още не е потвърденъ отъ Султантъ. Сега е въпросъ, дали днесъ за днесъ този уставъ е за насъ задължителенъ. Споредъ този уставъ, за поддържанieto на Екзархията се опредѣлятъ за нашата смѣтка 60,000 фр. Азъ неможъ да разбера, съ какво право се даватъ тѣзи пари; дали въ видъ на плата или за поддържане на нѣкои училища въ Македония или за нѣкое друго завѣшане. Освѣтъ това, Екзархията не е само за Княжеството, но тя е и за нашитѣ братия въ Тракия и Македония. Сега е въпросътъ дали сме длъжни да даваме тѣзи 60,000 фр. когато знаемъ, че никакъвъ данѣкъ по тѣзи частъ не се събира. Това трѣба да се разясни.

Мин. Цанковъ: Ние сме длъжни да плащаме и до сега, и тѣзи сумма отъ 60,000 фр. е сжщата сумма, която до сега се е плащала. Тѣзи пари ще се внасятъ съ смѣтка, която ще се представи на Народ. Сѣбр. за одобрение. Основание за тѣзи пари е Екзархийскиятъ уставъ.

Михайловски: Като се отвори приказка за Екзархията, то е нашъ дългъ да глѣдаме, какво се е постановило въ Конституцията. Ние трѣба да питаме едно нѣщо Г-на Министра на външнитѣ дѣла, дали има нѣкои сношения съ Екзархията, дали знае какво става и какво се върши тамъ? За това искамъ да попитамъ: Знаели той, какво станаха по вече отъ 1000 лири и какво станаха 5000 Консолидета, които се завѣщаха отъ покойнитѣ архiereй Търновски за едно върховно духовно училище? Какво е направила Екзархията, извършила ли е нѣщо съ тѣзи пари или не?

Мин. Цанковъ: Въ Екзархията имаме тогива Консолидета и тѣ още днесъ стоятъ. Екзархията има дългъ отъ войната, когато нѣмаше никакви приходи. Този дългъ е на Г-нъ Стоянова, отъ който плащатъ $18\frac{0}{100}$ лихва, и негово блаженство ме моли, когато бѣхъ въ Цариградъ, да се събератъ вулитѣ, за да можтъ се плати онѣзи 7-800 лири, за да не се плащатъ $18\frac{0}{100}$ лихви. А колкото за Консолидетата, тѣ стоятъ още.

Икономъ Попъ Тодоръ: Тукъ въ проекта

за бюджета на Министерството на Външнитѣ Работи се предлагатъ 60,000 фр. за поддържанieto на Екзархията, и споредъ казаното на Г-на Министра, прието е, че тѣзи сумма се е опредѣлила на основание на Екзархийскиятъ уставъ, който опредѣля, че трѣба отъ всѣко вѣнчало да се дава по 2 гроша. Това е предвидено въ уставътъ. Но тѣзи 2 гроша, какъ да се харчатъ? Екзархията се съставлява отъ единъ Синодъ и отъ Екзархийскиятъ Свѣтъ, който Г-нъ Министръ е зель предъ видъ. Той е смѣтналъ, че тѣзи частъ на Българската църква толѣкъ трѣба да внесе. Разумѣва се, че за внесениѣ тамъ пари, не само ние, но и всички наши братия, които сж на една църква и на една Екзархия, иматъ право да търсятъ смѣтки отъ това духовно началство, което управлява всичката Българска църква. Така го разбирамъ азъ, че на основание на Екзархийскиятъ уставъ се отпущатъ тѣзи сумми. Има и за други работи по Екзархийското управление да говоря. Този уставъ, макаръ и да не бѣше потвърденъ, но бѣше задължителенъ. Като казахъ, че имамъ църковни работи да говоря, то азъ желалъ да знамъ по какво основание трѣба да се ръководимъ? Ако се водимъ по указанието на Екзархийскиятъ уставъ, тогава трѣба да говоримъ и за управлението, защото не е могло да се изработи единъ законъ за устройството на тая църква. Този законъ трѣба да стане съ Екзархийското Началство и съ съгласието на главата на нашата църква. Сега неможе да се успѣе да се изработи този законъ, но остава за идущата сессия. Ние днесъ трѣба да се управляваме по Екзархийския уставъ; но при Екзархията би трѣбало да има единъ смѣсенъ епархийски свѣтъ, който отъ нашето освобождение насамъ неществува. На какви указания се е отмахнало това управление отъ Екзархията? — И така сега не разбирамъ, по какъвъ законъ се управлява сега нашата църква?

Предсѣдателъ: Сега не е думата за църковенъ въпросъ, но за заплащане.

Икономъ Попъ Тодоръ: Въ Екзархийскиятъ уставъ се отпущатъ нѣкои сумми, които сж въ устава опредѣлени. Азъ казвамъ, ще ли се поддържатъ всичкитѣ точки, които сж опредѣлени въ устава?

Мин. Цанковъ: Нѣма другъ законъ, който да уничтожава Екзархийскиятъ уставъ, слѣдователно трѣба да се вярди този уставъ. Той е потвърденъ и отъ временитѣ Сѣдебни правила, въ които се казва, че отъ сѣдебната частъ на духовенството се отнема нѣкоя частъ, а другата остава споредъ Екзархийския Уставъ.

Славейковъ: Има да добавя, щото Екзархийскиятъ свѣтъ още сѣществува. Както забѣлѣжи предговорившиятъ, Г-нъ Министръ, до колкото може прииспособи се сегашното устройство, споредъ този ус-

тавъ. Предлѣжи да се допълни Епархийския Съвѣтъ. На мѣсто него настѣпва въ нашего Княжество Министерството на Исповѣданията. Въ това само е сега разликата.

Т. Станчовъ: Азъ още не съмъ доволенъ и нѣма да се задоволя, до дѣто не узная, защо се отпущатъ тѣзи 60,000 фр. Каза се, че сме били длѣжни да даваме. Въпросътъ е, кой ни задължи? (Шумъ. Охо!) Ако има извѣстенъ уставъ изработенъ отъ Българския Народъ, то той по принципъ пада по самата Конституция, въ която 44 членъ казва, че никакви закони немогътъ да се упражняватъ въ Княжеството, до дѣто не сж обсадени отъ Народ. Събр. Слѣдователно ако е за поддържане за единъ Екзархъ, то тия пари сж твърдѣ много, ако е за друго, това незнамъ.

М-ръ Каравеловъ: Азъ нѣма да говоря за пари, но само ще споменъ това, че именно Конституцията ни задължава да припознаемъ както Българскийтъ Екзархъ, тѣй и Екзархийския уставъ. Именно 39 членъ отъ Конституцията казва; (Чете го:) И додѣто формално не унищожимъ Екзархийския уставъ той е законъ. (Гласове: Исчерпано е.)

Предсѣдателъ: Желаетъ ли Народ. Събр. да се говори? (Не желаетъ:) Тогава ще дамъ на гласоподаване споредъ проекта 60,000 фр. за поддържане то на Екзархията. Който не приема да си дигне ржката. (Вишегласие противно:) Остава споредъ Комисията 57,600 фр.

Докл. Анневъ: (Чете.) Управляющето духовенство.

Мин. Цанковъ: Владицитѣ споредъ както бѣше опредѣлили Князь Дондуковъ и споредъ Екзархийския уставъ дѣлятъ се на три категории 1) Първостепенни: Търновский и Русчукский; 2) Второстепенни: трима и 3) Третостепенни: четирма. Всичко имами 9 владици и азъ оставихъ това така, както го е направилъ Князь Дондуковъ.

Славейковъ: Азъ мисля, че преди да пристѣпимъ за рѣшаване на платитѣ, добръ би било да се споразумѣемъ, ще ли имами I, II и III-степенни владици. Въ църковно отношение може да има разлика; но колкото за паритѣ, азъ мисля, че не трѣба да имами толкова различни степени. Освѣнъ това азъ мисля, че не трѣба да имами толкова число епархии.

Мин. Цанковъ: По напредъ вѣче казахъ, че се приготвяля законопроектъ за управлението на църквата въ Княжеството, както и за сношенията ѝ съ Екзархията, но това ще стане за идущата сессия. За сега по добръ е, да се не правятъ никакви измѣнѣния. Послѣ като се прави законътъ, можемъ да кажемъ, че епархиятъ трѣба да станатъ по малко, а сега да се ограничимъ само на запла-

титѣ. (Гласове: съгласни.)

Ик. П. Тодоръ: Като се прие, да се поддържа Екзархията и като се прави това на основание на Екзархийския уставъ, и като г-нъ Министръ на исповѣданията повтори, че ще се опредѣлятъ отношенията на нашата църква съ Екзархията както и нейното вътрѣшно управление: то азъ искамъ да кажа, да се оставятъ тритѣ стѣпена до тогазъ, до когато се направи законъ. Съ това ние нѣма нито да изгубимъ, нито да спечелимъ, ако заплатитѣ останатъ до бѣдѣщата сессия както сж. (Гласове: охо!) Екзархийския уставъ е задължителенъ и трѣба да се водимъ по него, до дѣто се изработи новъ законъ за това.

Мин. Цанковъ: Азъ искамъ да забѣлѣжа, че законътъ, който е приготвила комисията, скоро ще се напечата. А въ втората сессия Министерство отъ своя страна ще състави и предложи още единъ законопроектъ.

Славейковъ: Ние можемъ да оставимъ Екзархийския уставъ въ пълно дѣйствиe, но сега въпросътъ е за паритѣ, количеството на които, мисля, може да се измѣнява. За това азъ мисля, че трѣба да пристѣпимъ къмъ тѣхъ.

Стамболовъ: Комисията даже мисляше да намали числото на епархиятъ, и само тогава се съгласи да си останатъ така, когато г-нъ Министръ каза, че скоро ще стане законъ.

Докл. Анневъ: (Чете.) Двама първостепенни митрополита: Доростолочервенский и Търновский. Споредъ проектътъ по 14,400 фр., споредъ комисията по 8000 фр.

Мин. Цанковъ: Тая сума е споредъ Екзархийския уставъ.

Т. Станчовъ: Азъ не искамъ да подкрѣпявамъ нашитѣ Митрополити, но само искамъ да обърна вниманието на 39 чл. отъ Конституцията. (Шумъ. Гласове: Исчерпано е!) Ние можемъ да даваме колкото щемъ; то зависи отъ нашегo благоусмотрение, но като владицитѣ сж хора еднолични, то тѣ могатъ да се задоволятъ съ 8000 фр.

Предсѣдателъ: Давамъ на вотирание: приема ли Народното Събрание платитѣ на първокласснитѣ владици Доростолочервенский и Търновский да бѣдѣтъ по 8000 фр.? (Приема се.) Който не приема да си дигне ржката. (Малцина дигнаха.)

Докл. Анневъ: (Чете.) Трима второкласни по 6000 фр. Тѣ сж: Софийский, Видинский и Кюстендилский. Споредъ устава бѣше по 10,800 фр. (Гласове: охо!)

Предсѣдателъ: Желаетъ ли нѣкой да говори? (Не желаетъ.) Давамъ на вотирание: приема ли Нар. Събрание платата на второкласнитѣ митрополити да бѣде 6000 фр.? (Приема се.) Който не приема да

си дигне ръката. (Никой не дигна.)

Докл. Анневъ: 4 третокласни, споредъ комисията по 5000 фр., споредъ Екзархийский уставъ по 9000 фр. Тъ сж: Ловчанский, Варненско-Преславский, Самоковский и Врачанский.

Мин. Каравеловъ: Варненско-Преславский да се остави между второстепеннитѣ.

Председателъ: Азъ мисля, че Народ. Събрание прие да си останатъ както си сж били и напредъ.

Мин. Каравеловъ: Азъ си оттеглявамъ предложението, но забѣлѣвамъ, че получава заплата Екзархътъ и отъ Ловечъ и Екзархийската заплата.

Св. Радевъ: Азъ има да забѣлѣжа, че Варненско-Преславский живѣе повечето въ Варна, дѣто има по вече разноси и трѣба да му се заплати по вече.

Ик. П. Тодоръ: Въ тѣзи епархии, за които сега се вотира и въ първостепеннитѣ има нѣкои вдовствующи, като на пр. Търновската, която се управлява отъ единъ епископъ, а между третостепеннитѣ Врачанската. Ако се управляватъ тѣ съ намѣстници, колко трѣба да имъ се плаща?

Мин. Цанковъ: Тамъ, дѣто има намѣстници, Министерството ще земе въ внимание и нѣма да имъ се даде пълна заплата, както на митрополититѣ.

Предсѣд.: Приема ли Народното Събрание платата на третокласнитѣ митрополити да бжде по 5000 фр.? (Приема се.) Който не приема да си дигне ръката. (Никой не дигна.)

Докл. Анневъ: (Чете.) Единъ помощникъ викарий при Видинский митрополитъ 4000 фр.

Мин. Цанковъ: Вие знаете, г-да, че Видинский владика дѣдо Антимъ безъ помощникъ не може да бжде и за това му сми опредѣлили единъ помощникъ. (Удобрено.)

Председателъ: Приема ли Народ. Събрание щото платата на викарий при Видинский митрополитъ да бжде 4000 фр.? (Приема.) Който не приема да си дигне ръката. (Никой не дигна.)

Докл. Анневъ: (Чете.) За Охридскаго Натанаила 4000 фр.

Мин. Цанковъ: Митрополитъ Натанаилъ бѣше въ Охрида и като старъ не може вѣче да служи; за това трѣба да му се даде нѣщо, за да може да живѣе.

Стамболовъ: Тия 4000 фр. не сж заплата, но пенсия, която трѣба да се даде на такъвъ чловѣкъ, който е заслужилъ за народа както той. Ако да не бѣхми сиромаси, трѣбаше да му се даде още по вече.

Председателъ: Приема ли Народ. Събрание за Охридскаго Натанаила 4000 фр. пенсия? (Приема се.)

Докл. Анневъ: (Чете.) Пенсия за Н. Блаженство Антимъ Видинский 6000 фр.

Стамболовъ: Известно е на Събранието, че ние като се водимъ отъ чувства на благодарностъ къмъ хора, които сж заслужили за народа, направимъ законопроектъ за опѣлченитѣ. Между първитѣ двигатели на нашия народъ стои дѣдо Антимъ. За това комисията като взе предъ видъ нуждата, а тѣй сжщо и паданието отъ високото му положение, когато не се съгласи да поднесе за нѣкои работи, които съвършено бѣха противни и вредителни за насъ, съгласи се комисията да се даде за възнаграждение на този старецъ една пенсия отъ 6000 фр. толкова по вече, че той е вѣче въ западнуващото на годинитѣ си.

Наумовъ: Азъ мисля, че чловѣкъ, който получава заплата, не може да получава и пенсия.

Председателъ: Приема ли Народ. Събрание опредѣлената на бивший Екзархъ пенсия 6000 фр.? (Приема се.) Който не приема да си дигне ръката. (Меншество.)

Докл. Анневъ: (Чете.) Пособие на Скопский митрополитъ 3600 фр.

Мин. Цанковъ: Скопский митрополитъ е испжденъ и не може да се върне въ епархията си. Истина когато ще има тука празна нѣкоя епархия, той може да я управлява; но до дѣто нѣма, то трѣба да му се помага, за да може да живѣе.

Наумовъ: Азъ мисля, че той, както и Н. В. Преосвященство Кирилъ, е младъ чловѣкъ и може да работи; той ако не може да се завърне въ Македония, то по добръ да му се даде нѣкое мѣсто, отъ колкото да получава 4000 фр. помощъ.

Славейковъ: Азъ не съмъ несъгласенъ съ комисията, но само ще кажа, че дѣйствително този чловѣкъ до сега се е поддържалъ съ пособие, като не се е знаело, какъ ще стане съ собствената му епархия. Обаче напоследъкъ стана явно, че той не може да се върне, и за това бихъ молилъ Народ. Събрание, да му опредѣли пособие. Второбихъ по-молитъ г-на Министра на исповѣданията да се споразумѣе по скоро съ своитѣ митрополити, тѣй щото ако има нѣкои вдовствующи епархии, да се настани Н. Преосв. въ една отъ тѣхъ.

Стамболовъ: Азъ мисля, че не трѣба даже да се настанява, защото споредъ законопроектътъ, който ще се изприви, ще намалимъ епархитѣ; и за това не се знае, кой ще остане въ бжджето. Но таа причина трѣба да му се дадѣтъ сега 3600 франка.

Мин. Цанковъ: За него има още и друга надѣжда, като се надѣваме, че Македония ще се нареди споредъ Берлинский трактатъ по други закони; тогава всички владци ще могатъ да си оти-

даты тамъ.

Савва Илиевъ: На Видинский митрополитъ се дадохъ 6000 фр. пенсия зарадъ заслугитъ, които спомяна г-нъ Стамболовъ. Сжщо се е наредило и за Натанаила; но за Скопский се предполага, че не е въ тѣзи години, въ които се дава пенсия, защото е още младъ и здравъ. Нему ще се даде просто за подпомагане.

Предсѣдатель: Приема ли Народ. Събрание да се даде пособие на Скопский митрополитъ 3600 фр.? (Приема се.)

Докл. Анневъ: (Чете.) За иновѣрното духовенство 30,000 фр.

Св. Радевъ: Въпросътъ за владичитъ е на свѣршване; за това питамъ, оставятъ ли се на тѣхъ канцелярскитъ разноси? (Смѣхъ.)

Мин. Цанковъ: За православното духовенство има уставъ, та знаемъ какъ ще правимъ, но за иновѣрното духовенство като нѣма никакъвъ уставъ, то съ време ще видимъ, какъ може да стане заради тѣхъ и какъ могатъ да се управляватъ. Ние искаме отъ Народ. Събрание да ни позволи суммата, а колко ще се похарчатъ отъ тѣхъ, това не може да се каже сега, защото не знаемъ, какъ ще се управляватъ.

Св. Драгановъ: Азъ има да попитамъ само това: понеже се опредѣлиха заплатитъ на Тѣхнитъ Преосвященства, които зематъ за всѣка вула по 30 гр., ще ли ги зематъ и за напредъ? Азъ не зная кждѣ ще отиватъ тѣзи пари.

Мин. Цанковъ: Азъ по напредъ казахъ, че за онова, което се е земало по напредъ, ще искаме смѣтка. Отъ сега нататкъ не ще иматъ никакви други приходи освѣнъ патрахилиа.

Тодоровъ: За вулитъ най напредъ се земаше по 12 гр., послѣ по 25, а сега по 30 гр. Отъ приходътъ на тѣзъ вули една частъ отиваше за мѣстнитъ училища; по 6 гр. за митрополитътъ, а останалото отиваше въ Цариградъ. Заради това този въпросъ трѣба да се земе въ внимание.

Мин. Цанковъ: Азъ разбирамъ, че всичкитъ приходи отъ сега нататкъ, било за владичитъ, било за епархитъ, нѣма да ги зематъ, но за сега ще влизатъ въ приходитъ на Министерството.

Св. Драгановъ: Азъ искамъ да попитамъ, даромъ ли ще се даватъ вулитъ?

Мин. Цанковъ: Ще се зема всичко както до сега, по нѣма да се даватъ нито на владичитъ, нито на епархитъ, но ще се внасятъ въ министерската касса. До сега отъ вулитъ една частъ земаше Екзархията, друга мѣстнитъ училища и третата владичитъ; но отъ сега нататкъ онова, което сж земали владичитъ и Екзархията, ще остава въ министерската касса като депозитъ. Когато стане законъ,

Народното Събрание ще опредѣли, дѣ ще влизатъ тия приходи.

Кирковъ: Желая по подробно да чуемъ за иновѣрното духовенство.

Мин. Цанковъ: Подробности не могатъ да се кажатъ, защото турското население не се е още установило. Ние послѣ ще видимъ, да ли трѣба толкова сумма или не.

Предсѣдатель: Приема ли Народ. Събрание да се отпуснатъ за иновѣрното духовенство 30,000 фр.? (Приема се.)

Докл. Анневъ: (Чете.) За вакуфската коммисия, споредъ проекта всичко 23,500 фр., споредъ коммисията 18,800 фр.

Мин. Цанковъ: Тукъ се каза „споредъ проектътъ“, но това не ще каже, че азъ съмъ го турилъ така. Това е останало отъ бившето Министерство, което е основало вакуфската коммисия и е опредѣлило тѣзи заплати. Това е направено съ княжеский указъ, и азъ приехъ ветхитъ заплати; защото това нѣщо е временно и може да се свѣрши подиръ два или три мѣсеца. За това азъ моля, да си остане все сжщото.

Докл. Анневъ: (Чете.) Първий комисаръ, споредъ проектътъ 10,000 фр., споредъ коммисията 7000 фр.

Стамболовъ: Струва ми се, че като главниятъ секретаръ на едно Министерство получава 7000 фр., коммисията не е смѣляла да тури по вече на единъ комисаръ. За това платата е тврдѣ умѣстна и нѣма причина да се унижава или увеличава.

Предсѣдатель: Приема ли Народ. Събрание споредъ проектъ платата на първий комисаръ въ вакуфската коммисия да бжде 10,000 фр.? (Не приема.) Който приема да си дигне ржката. (Никой.) Тогава остана споредъ коммисията 7000 фр.

Докл. Анневъ: (Чете.) Вторий комисаръ, споредъ проектътъ 8000 фр., споредъ коммисията 7000 фр.

Предсѣдатель: Приема ли Народ. Събрание платата на вторий комисаръ да бжде 8000 фр. (Не приема.) Тогава остана 7000 фр.

Докл. Анневъ: (Чете.) Единъ секретаръ, споредъ проектътъ 4500 фр., споредъ коммисията 4000 фр. (Приема се 4000 фр.) (Чете.) Канцелярски разноси, споредъ проектътъ 1000 фр., споредъ коммисията 800 фр. (Приема се 800 фр.) (Чете.) Извънредни разноси при Министерството на външнитъ дѣла и исповѣданията 307,000 фр.

Мин. Цанковъ: Истина е, че на Събрание то ще се вждатъ 307,000 фр. много нѣщо, но ако хванъ да Ви казвамъ подробно, то ще ги намѣрите за малко. Тѣзи подробности сж неизвѣстни. Най напредъ, чули сте въ Берл. трактатъ, че ни

задължава да направимъ нѣкои работи, които трѣба да станатъ. Тѣ могатъ да станатъ, могатъ и да не станатъ; но както и да е, Министерството пакъ трѣба да бѣде приготвено. Приказва се, че въ Виена ще се събере една комисия, въ която ще има представители отъ Австрия, Сърбия, България и Турция за желѣзнитѣ пѣтища, чрезъ които ще се свърже Европа съ Румелия. 55 чл. на Берл. трактатъ казва, че ще се състави една комисия, която ще изработи единъ законъ за полицията върху плаването по Дунава отъ желѣзнитѣ врата до Галацъ. За тамъ пакъ ще трѣба да проводимъ хора и отъ насъ. Освѣнъ това има много други работи, които могатъ и да се случатъ и да се не случатъ. Когато стане законъ за Дунава, то трѣба да направимъ *Capitaine de port*, който при всичко, че ще има приходи, но пакъ трѣба да се троши за него, а особено въ началото. Има тоже карантини, които още не сѫ въ нашитѣ рѣци, но съ време може би ще влѣзхъ въ нашитѣ рѣци и ще плацами и за тѣхъ. Има още и много други работи; за това трѣба да се опредѣлятъ 307,000 фр., и ако се случатъ горѣказанитѣ нѣща, тогава ще се исхарчатъ, ако ли се не случатъ, то паритѣ ще си останатъ въ хазната. Всичко ще се харчи подъ расписка и подъ смѣтка.

Предсѣдателъ: Като нѣма никой да говори, давамъ на гласоподаване: приема ли Народ. Събрание за извънредни разноси въ Мин. на вѣн. дѣла и Исповѣданията 307,000 фр.? (Приема се.) Часътъ е вѣче 6; желае ли Народ. Събрание да продължава или да оставимъ за утрѣ? (Гласове: За утрѣ.)

Славейковъ: Освѣнъ, че твърдѣ кратко време ни остава, има още и други причини, по които трѣба да побързамъ и ако е възможно, до утрѣ вечеръ да свършимъ бюджетътъ. За това предлагамъ и моля Народ. Събрание да приеме предложението ми, щото ако не е възможно да направимъ още едно засѣдание днесъ, то да продължимъ това засѣдание до мракъ.

Мин. Цанковъ: Вие знаете, че Народ. Събрание трѣба да бърза за да свърши бюджетътъ до 4 Юний и не бива да остава за подълго време. Тоже знаете, че Н. Височество може да трѣгне най късно въ недѣля отъ Петербургъ, тъй щото въ сѣбота вечеръ трѣба да телеграфирамъ до Него за да ме упълномощи, да утвърди бюджетътъ; защото ако не мя упълномощи да го утвърди, то трѣба да го чакаме. Зарадъ туй би молилъ Народ. Събрание, ако е възможно, да се съберемъ на 9 часа и да работимъ до 12 презъ нощта, за да свършимъ работата до утрѣ вечеръ. Тогава мож да телеграфирамъ на време и да получа отговоръ, за да мож да затворя Камарата въ срѣда. Но ако не бързамъ,

то Н. Височество ще трѣгне на път, и трѣба да го чакаме, до гдѣ пристигне. Ние само до четвъртъкъ можемъ да работимъ, а послѣ ще трѣба да сѣдимъ.

Стамболовъ: Азъ мисля, че твърдѣ лесно ще бѣде да се знае, дѣ ще бѣде Н. Височество; защото съ Него има секретаръ, който може да съобщава на Министра всѣкий день, дѣ се намира. Имаме още два законопроекта да разгледваме слѣдъ свършването на бюджета, които трѣба тоже да се утвърдятъ.

Мин. Цанковъ: За утрѣ можемъ да оставимъ само едно Министерство, и тогава ще ли да свършимъ и другитѣ законопроекти до утрѣ вечеръ? Щомъ трѣгне Н. Височество на път, той ще пътува безъ да се спира.

Предсѣд.: Тогава има двѣ предложения: едното е за сега да слѣдвами, а другото е да се съберемъ по 9 часа и да слѣдвами нощесъ. Най напредъ трѣба да се произнесе Събранието какъ желае. (Гласове: сега да продължавами.) Който е за сега да продължавами да си дигне ржката. (Вишегласие.) Давамъ распускъ на 5 минути.

(Послѣ распускъ.)

Докл. Анневъ: (Чете.) Расходи за Министерство на просвѣщението, споредъ проектътъ всичко 1,243.940 фр., споредъ комисията 1,115.000 фр.

Предсѣдателъ: Желаетъ ли Народ. Събрание да се прочете първо исцѣло, а послѣ членъ по членъ? (Гласове: сега да се чете членъ по членъ.)

Докл. Анневъ: Министрътъ на просвѣщението, споредъ проектътъ 12,000 фр., споредъ комисията сжщо.

Предсѣдателъ: Приема ли Народ. Събрание платата на Мин. на просвѣщението да бѣде 12,000 фр. (Приема се.)

Докл. Анневъ: Единъ главенъ секретаръ, споредъ проектътъ 10,000 фр., споредъ комисията 7000 фр.

Мин. Гюзелевъ: Главниятъ секретаръ въ Мин. на просвѣщението е съ плата 10,000 фр., защото той е съ контрактъ и ако желае Народ. Събрание може да се прочете контрактътъ. (Гласове: приема се споредъ контрактътъ.)

Предсѣдателъ: Приема ли Народ. Събрание щото платата на главния секретаръ при Министерството на просвѣщението да бѣде 10,000 фр.? (Приема се.)

Храновъ: Нѣкои депутати говорятъ, че се приема, но съ исклучение и само за г-на Иречека; но ако бѣде другъ, тогава ще бѣде по малко.

Докл. Анневъ: 2-ма началници на отдѣленията, споредъ проектътъ по 6000 фр., споредъ комисия-

та единъ 6000 фр.

Славейковъ: Като знаемъ, че поголѣмата частъ отъ тѣзи, които съставляватъ комисията, се избраха отъ тия челоуѣци, които разбиратъ колко годѣ отъ наука, то странно ми се вижда, щото въ Министерството на просвѣщението да съществува само единъ нач. отдѣления. За това желатъ бихъ, ако може комисията да даде мотиви, именно, защо Мин. на просвѣщението да има само единъ нач. отдѣления, когато другитѣ министри иматъ по трима?

Докл. Анневъ: Зарадъ туй, защото отъ всѣко друго министерство излизатъ 100—150 бумаги въ день, а отъ Мин. на просв. излизатъ едвамъ $\frac{1}{10}$ частъ отъ това количество. А главнитѣ мотиви сж, че ни липсватъ много пари. Единъ началникъ е достаточенъ и Министрътъ самъ се съгласи.

Мин. Гюзелевъ: Ако се приема да бжде единъ началникъ, тогава трѣба да се повиши числото на подначалницитѣ. (Гласове: стигатъ двама.) А въ сжщото време да остане 6000 фр. на началникътъ.

Докл. Анневъ: Наистина, че подначалницитѣ като се приеха двама споредъ проектътъ, то не намирамъ за нужно да бждатъ трима.

Предсѣдатель: Понеже Министрътъ самъ се съгласи да бжде единъ началникъ, тогава ще се гласоподава само за заплатата. Приема ли Народ. Събрание заплатата на нач. на отдѣлението да бжде 6000 фр.? (Приема се.)

Докл. Анневъ: (Чете.) Двама подначалници, споредъ проектътъ по 4000 фр., споредъ комисията по 4000 фр., за другитѣ подначалници прието 3000 фр.

Мин. Гюзелевъ: Като се е приело за другитѣ подначалници по толкова, то и азъ се съгласявамъ; но числото имъ да бжде двама.

Предсѣдатель: Тогава нѣма да давамъ на гласоподаване всичкитѣ сумми, защото г-нъ Министръ самъ се съгласи. Приема ли Народ. Събрание щото платата на поднач. въ Мин. на просв. да бжде по 3000 фр.? (Приема се.)

Докл. Анневъ: (Чете.) Единъ архиваръ, споредъ проектътъ 3600 фр., споредъ комисията 3000 фр., (прието отъ Народ. Събрание за другитѣ архивари 2400 фр.)

(Чете.) Единъ регистраторъ, споредъ проектътъ 3000 фр., споредъ комисията 2400 фр., за другитѣ прието 2800 фр. (Приема се 2800 фр.)

(Чете.) Канцелярски разноски, споредъ проектътъ и споредъ комисията 3000 фр. (Прието.)

(Чете.) Трима писари, споредъ проектътъ и споредъ комисията по 1500 фр. За другитѣ Министерства се прие по 1200 фр., но тѣ сж „писци“ а за тѣзи писци се изисква нѣщо по много. (При-

ема се по 1500 фр.)

(Чете.) Отопление и освѣтление, споредъ проекта и комисията 1500 фр.

Т. Станчовъ: Тука чувамъ за освѣтление и отопление, когато въ другитѣ Министерства такова нѣщо не видѣхми. За това моля да ни се каже, защо се въвежда тука?

Мин. Цанковъ: Наистина, канцелярскитѣ разноски за всичкитѣ Министерства ще излизатъ отъ Мин. на финансирѣ; защото ако туримъ на всѣко едно Министерство, то трѣба въ всѣко едно Министерство да има езекуторъ, комуто трѣба да се плаща. А когато всичкитѣ канцелярски разноски сж на едно мѣсто, тогава само единъ езекуторъ ще има. За това да исхвърлимъ за отопление, за което ще се грижи Минист. на финансирѣ.

Докл. Анневъ: Наистина, ние сме имали за всичкитѣ Министерства на едно мѣсто, но онова е съвсѣмъ друго нѣщо. Тамъ се казва: за поправки и др., а за отоплението не зная какъ се е тука турило.

Т. Станчовъ: Тогава тука не трѣба да се исхвърля, когато горе ние приехми 3000 фр.; само отопление да се исхвърли.

Мин. Гюзелевъ: Ако има обща сума за всичкитѣ Министерства, тогава може да се исхвърли. (Прието.)

Докл. Анневъ: „Прислуга“, споредъ проектътъ и комисията 1500 фр. За другитѣ Министерства стои: „разсилници“.

Геровъ: За разсилнитѣ въ Мин. на правосъдието вчера приехми по 600 фр.

Мин. Гюзелевъ: Тѣ ще бждатъ двама по 750 фр.

Предсѣдатель: Понеже е прието за другитѣ разсилници по 600 фр., то ще дамъ на гласоподаване сжщата цифра. Приема ли Народ. Събрание за разсилници 1200 фр.? (Приема се.)

Доклад. Анневъ: (Чете.) Командировки споредъ проекта и комисията 6000 фр. (Приема се.) Мобилиранieto ще се изключи за сега; то ще се тури въ Мин. на финансирѣ.

(Чете.) Съдържание на Софийската класическа гимназия. Единъ старшии учителъ, споредъ проектътъ 6000 фр., и добавочни като директоръ 1500 фр., всичко 7500 фр.

Споредъ комисията 5000 фр., и добавочни 1000 фр., всичко 6000 фр.

Мин. Гюзелевъ: Г-нъ докладчикъ каза, че ще има само „единъ старшии учителъ“, когато трѣба да се каже: „двама старшии учители“.

Докл. Анневъ: Ние не правимъ никаква разлика, толкозъ по вече, че единъ отъ учителитѣ, който е по способенъ, ще изпълнява длъжността

на директоръ.

Председателъ: Тогава по добръ е да се каже „директоръ“.

Мин. Гюзелевъ: Собствено трѣба да се заблѣжи, че за „директорство“ се дава 1500 фр.

Кирковъ: Когато е думата за едно сръдне учебно завѣдение, което е висше учебно завѣдение въ столицата, то трѣба да търсимъ чловѣци съ висше съответствующе образование. И ако на председателя на окр. сѣдилище се даде 5000 фр., а на директоръ на гимназията пакъ 5000 фр., това не е съразмѣрно; защото на учителското мѣсто хората скоро остарѣватъ, за това 5000 е малко. Който е остарѣлъ на учителскитѣ скамии, той знае какъ е тѣжко цѣлъ денъ да се занимава съ дѣца и да носи отговорността на цѣло едно завѣдение. Следователно за него трѣба да бждемъ по щедри. Азъ мисля, че трѣба да му дадемъ 6000 фр., а за директора още 1000 фр.

Цановъ: Истина е това, щото казва г-нъ предговорившии и е хубаво да се даде по голѣма плата, защото се изискватъ достойни човѣци. Но, г-да, 6000 фр. се даватъ само на достойни човѣци. Това е достатъчно; по вече да туримъ е неумѣстно.

Председателъ: Споредъ проекта, приема ли Народ. Събрание за старшии учители, заедно съ платата на директорството 7500 фр.? (Не приема.) Който приема да си дигне ржката. (Ник ѝ.) Тогава остава споредъ комисията, т. е. 6000 фр. за двѣтѣ дѣла.

Доклад.: Тука има 2 учители отъ първий классъ по 6000 фр., отъ които единий директоръ се прие. Остава вторийтѣ старшии професоръ, споредъ проектътъ 6000 фр., споредъ комисията 5000 франка.

Мин. Гюзелевъ: Всички учители сж 5. Тий сж: 2-ма старши и 3-ма младши. Единий отъ старшитѣ учители е и директоръ; а платата на старшитѣ учители се прие 5000 фр.

Доклад.: Комисията ги раздѣля на 3 степеня; първий, като учител и директоръ получава 6000 фр., старшитѣ по 5000 фр. и младшитѣ по 4000 фр.

Председателъ: Приема ли Народ. Събрание за вторий старши учител да бжде платата 5000 фр.? (Приема се.)

Докладчикъ: Споредъ проекта трима младши учители по 4000 фр., споредъ комисията сжщо.

Председателъ: Приема ли Народ. Събрание платата за 3-ма младши учители да бжде 4000 фр.? (Приема се.)

Доклад.: Единъ писаръ споредъ проектътъ 1200 фр., сжщо и споредъ комисията. (Приема се.) Споредъ проекта канцелярски разноски 360 фр.,

споредъ комисията пакъ толкосъ. (Приема се.) Споредъ проекта за ремонтъ и отопление 1500 фр., сжщо и споредъ комисията. (Приема се.) Единъ слуга съ 1200 фр., сжщо и споредъ комисията. (Приема се.)

Доклад.: Петропавловското духовно училище въ Лѣсковецъ.

Мин. Гюзелевъ: Има още двѣ статии въ расхода за съдържанието на классическитѣ гимназии; това е за учебното пособие, за което да се отпусне 1500 фр.

Председателъ: Приема ли Народ. Събрание да се отпусне за учебно пособие на Софийската гимназия 1500 фр.? (Приема се.)

Доклад.: Петропавловското училище. Споредъ проекта единъ ректоръ съ 7500 фр., споредъ комисията 6000 фр.

Председателъ: Приема ли Народ. Събрание да бжде платата на ректора 7500 фр.? (Не приема.) Тогава остава 6000 фр.

Доклад.: (Чете.) 3 ма първокласни учители споредъ проекта по 6000 фр., споредъ комисията по 5000 фр.

Мин. Гюзелевъ: Опредѣли се отъ Народ. Събрание платата на ректора да бжде 6000 фр. Каза се за 3-ма старши, но единъ отъ тѣхъ е ректоръ, а другитѣ двама сж старши учители.

Председателъ: Тогава оставатъ 2 старши учители. Приема ли Народ. Събрание щото платата на двамата старши учители въ богословското училище да бжде по 6000 фр.? (Не приема.) Тогава остава по мнѣнието на комисията 5000 фр.

Доклад.: Двама второкласни учители по 4000 фр., а всичко 8000 фр., споредъ комисията сжщо. (Прието.) Единъ писаръ съ 1200 фр. (Приема се.) За учебно пособие 1000 фр. (Приема се.) За канцелярски разноски 360 фр. (Приема се.) За ремонтъ и отопление 1500 фр. (Приема се.) За прислуга 1200 фр. (Приема се.) Дохождями до съдържанието на Габровската реална гимназия. Споредъ проекта единъ директоръ съ 7500 фр., споредъ комисията 6000 фр.

Председателъ: Приема ли Народ. Събрание платата на директора въ Габровската гимназия да бжде 7500 фр.? (Не приема.) Тогава остава 6000 франка.

Доклад.: Двама I-класни учители по 6000 фр., споредъ комисията по 5000 фр.

Наумовъ: Тука се казва за двама I-класни учители, разбира се, че отъ тия двамата е и директора.

Мин. Гюзелевъ: То се поправи отъ г-нъ докладчикъ, защото той по погрѣшка на мѣсто 3-ма каза 2-ма.

Председателъ: Приема ли Народ. Събрание

платата на единия старши учител да бжде 6000 фр.? (Не приема.) Следователно остава според комисията 5000 фр.

Доклад.: 3-ма II-класни учители, всеки по 4000 фр. (Приема се.) Един писаръ съ 1200 фр. (Приема се.) За учебно пособие 1500 фр. (Приема се.) За канцелярски разходи 480 фр.

Каролевъ: Азъ бихъ казалъ, за канцелярските да бждатъ както и въ другитѣ гимназии, т. е. 360 фр. Азъ не вѣрвамъ да отидатъ толкова въ цѣло.

Мин. Гюзелевъ: Въ Габрово се отвора 5-й класъ и за това именно трѣбать по вече канцелярски разноси.

Председателъ: Тогазъ да гласоподавами, понапредъ споредъ проекта и послѣ предложението на г-на Каролева. Приема ли Народното Събрание канцелярскитѣ разноси да бждатъ 480 фр.? (Не приема.) Който не приема да си дигне ржката. (Вишегласие.) Остава споредъ предложението на г-на Каролева 360 фр.

Доклад.: За ремонтъ и отопление 1600 фр. (Приема се.) За прислуга 1800 фр., споредъ комисията сжщо.

Председателъ: Приема ли Народ. Събрание за прислуга да се отпуснатъ 1800 фр.? (Не приема се.) Който не приема да си дигне ржката. (Вишегласие.) Тогава желателно е да не се гласоподава напредъ, но да стане нѣкое предложение, защото нѣма друго.

Т. Станчовъ: Като приехми за другитѣ училища 1200 фр., то и тука нека стане тъй.

Мин. Гюзелевъ: Азъ казахъ, че ще бжде съ 5 кл., а следователно и по вече разноси трѣбать. —

Стойчевъ: Колкото за това училище, азъ знамъ, че е най главно въ цѣла България, за това предлагамъ 1500 фр.

Савва Илиевъ: Азъ ще моля да се земе въ внимание, че само 3 слуги ако се хванатъ по 600 фр. ставатъ 1800 фр.

Храновъ: Колкото за слуги въ Габрово ще се намѣратъ по евтини, а тъй сжщо и отоплението.

Каролевъ: За отопление азъ съмъ плащалъ по 35 до 40 гроша за една кола дърва. Тий сж сега сжгли, напредъ се плащаше 15 гр. Колкото за слугитѣ, трѣба да бждатъ 3, защото най малко 15 соби трѣба да паятъ зимно време. Прочее ако сж много 1800 фр., то поне да бждатъ 1500 фр.

Т. Станчовъ: Азъ мисля, когато сж 5 кл., тогава ще се отопляватъ и 5 соби, а не 15. Единъ слуга 2 соби най послѣ да пали, пакъ не достигатъ до числото 15.

Каролевъ: Има тамъ 5 класса и 3 пара-

лелни ставатъ 8; има още химическа лаборатория, физикални кабинетъ, салонъ, учителска стая, коридоръ и т. н. Г-нъ Станчовъ ако това не знае, азъ го съжалѣвамъ.

Председателъ: Има 2 предложения.

Кирковъ: Азъ мисля, нѣма защо да се сжчимъ, защото тѣзи гимназии си изживява отъ фондове, подарени отъ покойний Априлова. Следователно трѣбаше да се приеме предложението на г-на Министра. Но понеже вѣче това се отхвърли, т. е. 1800 фр., то азъ предлагамъ да бждатъ 1750 фр.

Председателъ: Станаха 3 предложения. Приема ли Народното Събрание да се отстъпи за прислуга 1800 фр.? (Не приема.) Който приема да си дигне ржката. (Малцина.) Тогава да се гласува за второто предложение. Приема ли Народното Събрание да се отстъпятъ за прислуга 1500 фр.? (Приема се.) Напомнявамъ, г-да, ако иска нѣкой нѣщо да предлага, въ време да го предлага.

Докладчикъ: Кюстендилската реална гимназия, платитѣ сж сжщитѣ, както и за Габровската.

Председателъ: Когато е тъй, да се прочитатъ исцѣло и исцѣло да се гласува.

Докладчикъ: Всичката сума е 28,760 фр. (приема се.)

Докладчикъ: Ломската реална гимназия, сжщо както и за Кюстендилската.

Мин. Гюзелевъ: Тѣзи гимназии сж 4 кл. и щатѣтъ е сжщия.

Председателъ: Трѣба да се прочете. (Не.) Приема ли Народното Събрание за Ломското реално училище сжщо? (Приема се.)

Докладчикъ: Дубничка учителска семинария. Единъ директоръ педагогъ, споредъ проекта 5500 фр., а споредъ комисията 5000 фр.

Мин. Гюзелевъ: Азъ мисля, че трѣба да се отстъпятъ 5500 фр., защото трѣба да се намѣри човѣкъ, който напълно да разбира своето дѣло, а освѣнъ това въ тѣзи страна тѣзи сума не е голѣма. Той ще управлява училището, щѣ бжде педагогъ и т. н.

Доклад.: Менѣ ми се чини, че комисията се е споразумѣла съ г-на Министра, а защо предлага ново нѣщо г-нъ Министръ?

Председателъ: Г-нъ Министръ се съгласява. Приема ли Народното Събрание платата на директорѣтъ да бжде 5000 фр.? (Приема се 5000 фр.)

Четирма учители по 4000 фр. (Приема се.)

Единъ писаръ съ 1500 фр., споредъ комисията 1200 фр.

Мин. Гюзелевъ: Съгласявамъ се съ мнѣнието на комисията. (Приема се 1200 фр.)

Докладчикъ: За учебни пособия 1500 фр. (приема се.) За канцелярски разноси 240 франка

(приема се). За отопление и ремонтъ 1200 фр. (Приема се). Прислуга 1200 фр., споредъ комисията 1000 фр. (приема се 1000 фр.)

Докладчикъ: Търновска дѣвическа гимназия, сяко както и за Дубничката. Всичката сума е 30,140 фр. (приема се).

Стамболовъ: Въ проекта е казано учители; така щото не зная, да ли се разбира само мъже да бждатъ учителитѣ?

Мин. Гюзелевъ: Ако да сж учители, тогава трѣба да се дава по 4000 фр., а като сж учителки, по малко ще имъ се дава.

Стамболовъ: Азъ не мож да разберъ, защо на учителкитѣ да се дава по малко, отъ колкото на учителитѣ, когато зная, че, особено въ I класъ, сж потрѣбни учителки, нежели учители. Понеже зная, да имами жени, които да сж свършили въ Европа даже и университетъ, тогазъ, разбира се, трѣба да бждатъ тѣзи и директори. Желателно е, да се намѣстятъ тамъ все жени.

Д-ръ Молловъ: Азъ мисли, че и учителкитѣ както и учителитѣ сжщевременно предаватъ уроци; и тогазъ азъ не разбирамъ, защо на първитѣ да се дава по малко, а на другитѣ по вече? (Веселостъ.)

Мин. Гюзелевъ: Напълно съмъ съгласенъ съ туй, но има нѣкои предметъ, които нашитѣ сегашни учителки не можтъ да преподаватъ, като на пр. математиката.

Стамболовъ: Менѣ ми се струва, че единъ гимназистъ мъжъ е получилъ сящото образование, както и една гимназистка жена. Ний не можемъ да глѣдаме женитѣ по доло отъ мъжѣтѣ.

Мин. Гюзелевъ: Забѣлѣжката на г-на Стамболова се зема въ внимание.

Доклад.: Варненското 3 кл. училище.

Мин. Гюзелевъ: Въ Варна е реална гимназия. Сега има само 2 кл., но ще се отвори и III.

Докл.: Единъ директоръ, споредъ проекта 5500 фр., споредъ комисията 5200.

П. Станчовъ: Азъ не мож да разберъ, по какво съображение г-нъ Министръ е турилъ 5500 фр., когато въ другитѣ е 6000 фр.? Може би на това основание, че директорътъ на Варненската гимназия не ще да има толкова работа. Напротивъ ученицитѣ въ Варна сж погрчени и учителитѣ трѣба да иматъ по вече трудъ и старание. Отъ тази точка зрѣния, не трѣба да правимъ разлика между реалката и гимназията. Азъ настоявамъ да бжде сящата плата както въ Габровската и другитѣ.

Т. Станчовъ: По мое мнѣние, работата на Варненский директоръ е малка. Сега сж само два класса, а въ бждѣще това училище ще бжде съ 3 класса; заради туй не ще да се умножатъ толкова работитѣ му. Колкото за ученицитѣ, че не знаятъ

български, то таква нѣма и да учатъ тамъ. Въ реалното училище трѣба всѣки ученикъ да знае български, иначе не може да слѣдва. За това 5000 фр. сж довольно, когато е съ 3 кл.; и тамъ живота е по евтинъ.

Стамболовъ: Твърдѣ естествено е, заплатата тука да бжде по долна отъ другитѣ, защото въ проекта стоеше не реална гимназия, а 3 кл. училище. Но като такова училище, дѣто има твърдѣ малко посѣтителъ, менѣ ми се чини, че 5500 фр. не сж малко; даже може и да се каже, че заплатитѣ за всичкитѣ учители сж твърдѣ голѣми.

Докладчикъ: Г-нъ Станчовъ като членъ на комисията не бѣше на особено мнѣние; сега, не зная, защо прави друго предложение.

М-ръ Каравеловъ: Словата на г-на Стамболова трѣба да се зема въ внимание; защото този директоръ като не ще има много работа, нека се приеме предложението на комисията, т. е. 5200 фр.

Мин. Гюзелевъ: Азъ съмъ съгласенъ. (Приема се 5200 фр.)

Докладчикъ: 3 учители по 4000 фр. (Приема се.)

За учебни пособия 800 фр., споредъ комисията 1000 фр. (приема се 1000 фр.)

Канцелярски разноски 240 фр. (приема се.)

За ремонтъ и отопление 1500 фр., споредъ комисията 1200 фр. (приема се 1200 фр.)

Прислуга 720 фр. (приема се.)

Силистренската учителска семинария, сяко както и за Варненската (приема се.)

Царибродската учителска семинария. И за нея е сящото, както и за по горнитѣ (приема се.)

Наумовъ: Въ нѣкои учителски семинарии имаше и писари. Това се не спомена тука.

Доклад.: Безъ писари сж тѣзи.

Софийската женска учителска семинария, сяко както и за предидущитѣ, всичко 20,360 фр. (приема се.) „Свърхштатнитѣ“ учители 36,000 фр.

Мин. Гюзелевъ: Въ първитѣ классове въ поменжитѣ завѣдения може би да се намиратъ много ученици, и това е затруднение за единъ учителъ да ги ръководи всички; защото колкото е по младъ ученикътъ, толкова по често трѣба да се испитва; а ако има 120 ученика, то учителътъ не може да успѣва да ги испита. За това классовитѣ се дѣлятъ на паралели. Това е предвидено за такъвъ случаи.

Докладчикъ: Споредъ проекта сж 36,000 фр. и комисията е приела (приема се.)

Съдържание на мъжкий пансионъ при Соф. класическа гимназия 5700 фр. (приема се.)

За женский пансионъ сяко толкова (приема се.)

Мъжкий пансионъ при Петропавловското училище въ Лѣсковецъ 5700 фр. (приема се.)

Женский пансионъ при дѣвическата гимназия въ Търново 5700 фр. (приема се).

Доклад: Народната библиотека въ София, споредъ проекта 35,700 фр., а споредъ комисията 30,000 фр. Единъ директоръ, споредъ проектътъ 8000 фр., а споредъ комисията 6000 фр.

Кирковъ: Българската народна библиотека въ София е едно ново учрѣждение и тамъ, освѣнъ директоръ, трѣбало би да има двама библиотекарѣ и 2-ма помощници. Сега нѣма нито писаръ, нито секретаръ, когато трѣба единъ човѣкъ постоянно да сѣди тамъ отъ утрень до вечеръ и да работи не като единъ началникъ на отдѣление, но отъ 9—12 и отъ 4—9; за него нѣма празникъ. За това 6000 фр. е малко за директора. Азъ считамъ даже за обида, ако Народното Събрание мисли да намали по доло отъ 7000 фр., та който и да бѣде тамъ.

Т. Станчовъ: Азъ не мож да зная, каква трудностъ има единъ директоръ библиотекаръ? Тъзи библиотека има книги, които трѣба да се държатъ въ редъ. Нова книга когато дойде, да се внесе въ протокола, и това трудъ ли се счита? Това занятие не е толкова трудно, отъ колкото на единъ учителъ. Ний сме имали такива дружествени библиотеки и безъ длѣжностъ сме вършили такива работи.

Славейковъ: Виждамъ, че предговорившии има много добро понятие за нашата народна библиотека, особено, като я сравнява съ библиотеката на нѣкое дружество. Нека отиде да види, да ли е такава, за каквато я той мисли.

Кирковъ: Който желае, може да отиде и ще види каталогитъ у насъ. Всичкигъ сж у каталога. Азъ бѣхъ просилъ бившето Министерство, да ми назначи единъ писаръ, но така остана, и това лѣжи още на моята шия. Тамо е, г-да, цѣлъ системъ, цѣло управление: отъ единъ каталогъ се зима, въ другъ се записва и не е тъй лесно. Има 12,000 книги и трѣба да се знае, коя дѣ стои. А когато дохождатъ посѣтителитъ, тоже трѣба да се удовлетворяватъ.

Цановъ: Азъ съмъ билъ въ библиотеката, за която е думата и свидѣлствувамъ, че е много хубаво наредена, и не съмъ съгласенъ, че това е лесна работа. Но, въ сжщото време, и не съмъ съгласенъ да се даде 7000 фр., защото директоръ библиотекаръ не трѣба да стои по горѣ отъ единъ директоръ на гимназия и мисля, че 6000 фр. сж достаточни.

Кирковъ: Ако наистина така мисли г-нъ Цановъ, тогазъ да се съгласимъ да се назначи поне единъ писаръ или секретаръ.

Предсѣдатель: Ще дамъ на гласоподавание първо споредъ проекта. Приема ли Народното Събрание платата на библиотекарѣ да бѣде 8000 фр.? (Не приема.) Който приема да си дигне ржката.

(Никой.) Сега оставатъ още мнѣнията за 6000 фр. и 7000. Приема ли Народното Събрание да бѣде 6000 фр.? (Приема.) Който не приема да си дигне ржката. (Никой.) И така остава 6000 фр.

Докладчикъ: Единъ старши помощникъ 5000 фр.; споредъ комисията 3200 фр.

Кирковъ: Азъ бихъ молилъ како се назначи 5000 фр. или колкото да е, да се каже, че той ще бѣде помощникъ да сподѣля труда на директорътъ; защото има такива единъ или двама и нещатъ да знаятъ за това.

Предсѣдатель: Споредъ проекта приема ли Народ. Събрание плата за помощника на директорътъ да бѣде 5000 фр.? (Неприема.) Тогази остава 3200 фр.

Докладчикъ: (Продължава.) Единъ младши помощникъ 3000 фр.; споредъ комисията 2400 фр. (Приема се 2400 фр.) За купуване книги и дрехности споредъ проекта и комисията 15000 фр. (Приема се.)

Докладчикъ: Канцеларски разноси 600 франка споредъ проекта и споредъ комисията сжщо. (Приема се.) Отопление и освѣтление 1500 фр. споредъ проекта. Споредъ комисията 1000 фр.

Кирковъ: Тая година споредъ оправдателнитъ документи потрошено е малко, но това е станало по причина, защото ние горѣхми дърва отъ турски къщи, които се срушиха за градината на Княза. Ако да бѣхми купили тѣзи дърва, тогава трѣбаше да имамъ 2000 фр. на разположение.

Каракашевъ: Азъ мисля, че по-добрѣ ще бѣде да се гори кюмюръ.

Цановъ: Трѣба да се земе въ внимание, че въ библиотеката сѣка вечеръ горятъ лампи и за това ставатъ голѣми разноси за освѣтление.

Кирковъ: Азъ предлагамъ 2000 франка.

Славейковъ: Азъ мисля, че трѣба да остане 1500 както стои въ проекта, защото наистина се харчи много не само за паленъе, но и за освѣтление.

Предсѣдатель: Приема ли Народ. Събрание да се отсѣпи 1500 фр. (Приема се.)

Докладчикъ: Ремонтъ 1000 фр. споредъ проекта, а споредъ комисията 600.

Кирковъ: Азъ бихъ желалъ да зная, да ли е тая цифра за постоянно приспособление на зданието, защото ние още нѣмаме мѣсто за библиотека, а има книги въ санджци и трѣбало би да градимъ.

М-ръ Каравеловъ: Ако има нѣкое учрѣждение, което бихъ поддържалъ съ удоволствие, това е библиотеката. Колкото помного се харчатъ пари, толкова по производително тя ще дѣйствува; защото първо и първо нѣма да погинатъ книгитъ, защото тий сж капиталъ, така сжщо и за зданието. Нестига само

човѣкъ да отива въ Европа да се учи, но трѣба и послѣ да продължава наукитѣ, за да не забрави; а за тая цѣль нужно е библиотека. За това азъ мисля, че за библиотеката нетрѣба нищо да умаляваме.

М-ръ Гюзелевъ: Искамъ да обясня на г-на Киркова, че съ тѣзи 1000 фр. несъмнѣно ималъ предъ видъ приспособлението на зданието, защото съ това нѣма да се направи нищо задоволително; но мислилъ съмъ, че това ще стига за обикновени поправки. Ако щемъ да приспособимъ здание за библиотека, тогава трѣба по много пари.

Славейковъ: Азъ искамъ да обърна внимание на библиотеката, и отъ друга страна мисля, че въ нея ще пренесемъ нѣкои отъ нашитѣ важни документи, защото нѣма друго по сходно мѣсто. Заради това желалъ бихъ да се съгласимъ да вотираме една сума за приспособление, за да бѣде сградата по угодна и да могатъ да се пренесатъ тукашнитѣ архиви тамъ и да може да се направи музей. А сѣки денъ пристигатъ книги и разни древности, които трѣба да се съхраняватъ. Отъ съществуващото здание да се направи нѣщо като музей и библиотека, тогава ще трѣбватъ много пари. Сега е работата за 600 фр. които има да се употребятъ за прегради съ дъски и за шкафове. Азъ желая това да се рѣши.

Кирковъ: За книгитѣ, които ни пристигатъ, нѣмами доволно пространно мѣсто. Тука има вѣче 16 сѣндѣци неотворени, тоже и въ Ломъ лѣжатъ нѣколко сѣндѣци съ книги. Ако купимъ шкафове нѣма мѣсто, заради това незная какъ ще направимъ. Азъ мисля, че по-добрѣ би било да вотираме 2000 или 3000 франка за непредвидени разноски за библиотеката.

М-ръ Каравеловъ: Азъ мисля, че трѣбало би самъ библиотекарятъ да се отнесе къмъ съответствующиятъ Министръ, за да тури една такава сума въ бюджета. Сега е неудобно таково едно предложение. Следъ 4 мѣсяци ще се съберемъ пакъ, и тогава може да се рѣши.

Д-ръ Молловъ: Съ 1000 франка не може нищо да се направи. Подобрѣ да се остави за бѣдѣщата сесия.

М-ръ Гюзелевъ: Ако нестига тая сума, азъ имамъ една сума на разположение за непредвидени разходи.

Предсѣдателъ: Приема ли Народ. Събрание да се отстъпи на библиотеката 1000 франка за поправка? (Приема се.)

Докладчикъ: Прислуга споредъ проекта 1600, а споредъ комисията 1200 франка? (Приема се 1200.)

Докладчикъ: За степендианти въ срѣднитѣ училища въ Княжеството 156.000 фр. (Приема се.) За инспекция на училищата 15 инспектори споредъ проекта 60000 фр. а споредъ комисията 40000

франка.

М-ръ Гюзелевъ: Въ проекта сж турени 15 инспектори съ 60.000 фр. споредъ вѣтхитѣ бюджетъ; но азъ предлагамъ, че ще бѣдѣтъ достаточни 10 души инспектори. (Гласове: много сж.) Ако рѣшимъ да съществува това учрѣждение, тогава ми се чини, че не сж много; защото инспекторѣтъ трѣба да премѣжда най малко единъ пѣтъ на годината всѣкитѣ училища. На 10 души инспектори трѣба да се назначи на сѣкого заплата заедно съ прогонитѣ по 4800 фр. А освѣнъ това трѣба два главни инспектори за главнитѣ училища при Министерството; защото както видяхте ще бѣде единъ Началникъ; то трѣба при Министерството да се работи и за учебници, трѣба да се помисли за издаване на педагогическия журналъ и т. н.

Бръшляновъ: Дѣйствително, г-да, като погледне човѣкъ на штатусѣтъ учителски, който до сега назначи Народ. Събрание, ще узнае, че ние сме се водили съ благородна цѣль за въздигане на народа въ отношение на училищата. Колкото дадохми до сега за училищата, тѣзи бѣха сичкитѣ правителствени и къмъ тѣхъ бѣхми доста щедри. Освѣнъ тѣхъ има много народни училища, на които почти никакъвъ погледъ не сме обърнали. Сега съ инспекторитѣ обръщамъ първъ погледъ на тѣхъ. Каква е ролята на инспекторитѣ при народнитѣ училища, сѣки отъ васъ много или малко знае. Той постоянно върви отъ село на село, нагледъ училичата, и надзирава какъ преподава учителѣтъ. Заради туй числото предложено отъ г-на Министра т. е. 10 инспектори е малко, и който казва, че е достаточен или много на него смѣло казвамъ, че никакъ не познава работата. На единъ инспекторъ подлежатъ 3 окръга; това не е малка работа. Колкото за заплатата, остава на васъ да рѣшите; то нетрѣба да забравимъ, че отъ инспекторитѣ се изискватъ извѣстни качества, и не можемъ да му дадемъ малка плата. За това, г-да, ако да бѣдемъ щедри въ това отношение, ще имаме полза отъ народнитѣ училища.

Цанко Филевъ: За сега като да нѣма инспектори; тѣ само зиматъ плата. Подобрѣ съвсѣмъ да се махнатъ.

Стамболовъ: Наистина, човѣкъ може да се почюди съ насъ, че на правителственитѣ училища похарчихми много пари, а на народнитѣ нищо. Като въ правителственитѣ училища се плаща на учителя 4000 франка, тогава общината не може да намѣри учителъ, ако не дава толкова заплата. Ако да имаме добри инспектори, ще имаме и добри учители; защото тѣ могатъ да рекомандуватъ на общинитѣ способни хора; а отъ каква полза е добрия учителъ на народа, това е познато на всинца. Колкото за заплатата на инспекторитѣ не може да имъ се даде

малка; защото тѣзи хора, ако искаме да донесѣтъ полза, трѣба да обикалятъ училищата презъ цѣла година и може би 300 дена да бѣдѣтъ на конѣ отъ село на село. Тѣ трѣба да се справятъ съ прости хора, които още не разбиратъ каква полза има отъ училищата и трѣба да ги накаратъ да си построятъ едно училище гдѣто нѣма. Работата на инспектора е работа Апостолска; защото той работи за народното просвѣщение; но ако има такива инспектори, които се излѣжаватъ, тѣхъ правителството може да ги отчислява. За да имаме добръ инспекторъ, той трѣба да е свършилъ гимназия. Учителъ, който стои въ града и преподава 4 или 5 уроци на денъ и работи въ годината 9 мѣсеци на него даваме 4000 франка; а на инспектора, който отива отъ село на село, на него ще ли даваме по малко? Мисля, че 4800 фр. сж твърдѣ умѣстно.

Свещен. Радевъ: Азъ искамъ да забѣлѣжа, ако има такива инспектори, които стоятъ въ окръжнитѣ градове, то има и такива, които постоянно обикалятъ окръгѣтъ, въ който сж опредѣлени. За това единъ инспекторъ, който ходи по дѣждъ и снѣгъ по селата трѣба да се награди пристойно. Отъ тѣхъ очаква много нашиятъ народъ особено селенитѣ.

II. Станчовъ: Само ще кажа нѣколко примѣри за ползата, която правятъ нѣкои инспектори; н. п. Шуменскій инспекторъ Блжковъ отворилъ до сега 40 или 50 училища въ окръгѣтъ който му е повѣренъ; така направи и Ловчанскій, който тоже много нови училища отвори; а има и други. Тѣй щото има голѣма полза отъ инспекторитѣ, и трѣба да ги възнаградимъ добрѣ.

Цвѣтко Манчевъ: Инспекторѣтъ презъ нашата околия единъ пѣтъ е пристигналъ; а съгласенъ съмъ най послѣ съ предговорившия заплатата да му се умножи, само желателно е да се стареа за своята длъжностъ.

Предсѣдателъ: Има още 4 души, които искатъ да говорятъ. (Гласове: Исчерпано е.) Приема ли Народ. Събрание да бѣдѣтъ 10 души инспектори. (Приема се.) Приема ли заплатата имъ да бѣде 4800 фр? (Приема се.)

М-ръ Гюзелевъ: Колкото за окръжитѣ, азъ мисля може да се остави на правителството да ги опредѣли за сега, до дѣто да се утвърдятъ въ идущата сесия. Като сж 10 души инспекторитѣ трѣба и 10 окръжи.

Предсѣдателъ: Сега е на рѣдъ главни инспекторъ при Министерството на просвѣщението.

Докладчикъ: Таково нѣщо нѣма въ проекта.

М-ръ Гюзелевъ: Въобще 60.000 франка сж за инспектори.

Докладчикъ: Ние се съгласихме съ г-на Министра на просвѣщението и опредѣлихме въобще

за инспекторитѣ 48.000 фр. Сега азъ не знамъ какъ той на ново прави предложение.

Стамболовъ: Сега рѣшихме за 10 инспектори по 4.800 франка, които правятъ 48.000 фр. Ако има още и главни инспектори, тогава трѣба да остане първата сума 60.000 франка.

Савва Илиевъ: До колкото азъ помня, г-нъ Министръ още въ комисията каза, че на мѣсто 15 инспектори ще направи 10, на които смѣта 48000 франка; а въ сѣщото време предложи, че ще има и два помощници въ Министерството като главни инспектори; а не е така както г-нъ Докладчикъ казва.

Цановъ: Азъ не ще говоря за непотрѣбността на тѣзи главни инспектори, защото ми се чини да ни сж нуждни. Ако има нѣкой лошъ инспекторъ, ето Министръ и правителството, които могатъ да отчислятъ онѣзи, които не вършатъ работа.

Икономъ Попъ Тодоръ: За тѣзи двама инспектори, които предложи г-нъ Министръ на Просвѣщението, чухме по-напредъ каква нужда има за тѣхъ. Въ нашиятъ народни училища още нѣма вредни учебници, и напредъка тоже зависи отъ добри учебници. За сега учебницитѣ се поразлични системи отъ различни учители. Тѣй щото тѣзи двама инспектори, които ще ги има въ Министерството на Просвѣщението, постоянно като падзираватъ върху инспектори тѣ, ще иматъ и това за работа да приготвятъ учебници, или да разглѣдватъ представенитѣ на тѣхъ учебници. Заради туй за тѣхъ има голѣма нужда и трѣба да се приематъ и да имъ се даде потрѣбната заплата.

Кирковъ: Нуждата е твърдѣ голѣма, защото тѣ ще изработватъ на основание на представенъ материялъ программа за нашиятъ училища. Тѣ ще бѣдѣтъ като учебенъ съвѣтъ при Министерството на Просвѣщението, и въобще тѣхната необходимостъ е твърдѣ голѣма и трѣба да се приематъ. (Гласове: Съгласно.)

Предсѣдателъ: Приема ли Народ. Събрание да има 2 главни инспектори при Министерството на просвѣщението? (Приема се.) Приема ли заплатата по 6.000 франка? (Приема се.)

Докладчикъ: (Чете.) Степендисти вънъ отъ Княжеството споредъ проекта 60.000 фр. а споредъ комисията 45.000 фр.

Баларевъ: Азъ бихъ желалъ, да неправимъ икономия съ 15.000 фр., защото има хора, които искатъ да свършатъ шудия, а нѣматъ срдѣства.

Мин. Каравеловъ: Азъ мисля, че бѣхми доста щедри както Народ. Събрание така, и Министерството да учрѣдятъ училища; а сега още да даваме голѣма стипендия чини ми се невъзможно, и мисля, да скратимъ тия 60.000 фр. иначе това нѣма край. Всѣкога ще се намѣратъ хора, които искатъ да се

учать, и ако публикувами въ газетитѣ ще се покажатъ хиляди.

Еремия Гешовъ: Най-послѣ съмъ съгласенъ тѣзи момчета да се поддържатъ въ други мѣста. Но много ми е жалъ да сж толкова слаби нашитѣ правителствени училища и да отиватъ толко пари въ другитѣ мѣста. Да ли неможемъ да давами нѣщо по малко на тѣхъ? Тука съмъ съгласенъ нека се държатъ, а вънъ нека отиватъ ония, които могатъ да се поддържатъ сами, или които иматъ хора да ги поддържатъ.

Мин. Гюзевъ: Всичко, което каза г-нъ предговорившии, е вѣрно, но трѣба да се земе въ внимание, че имами само народни, първоначални и срѣдни училища; а нѣмами по-голѣми заведѣния. Намъ ни трѣбать хора съ по голѣмо образование; за това трѣба да помогнемъ на нѣкои, които сж въ странство и които се намиратъ на едно висше учебно заведѣние. Азъ съмъ се съгласилъ съ мнѣнието на комисията да се тури вмѣсто 60,0000 фр. 45,0000 франка. (Гласове: Съгласно.)

Славейковъ: Азъ мисля, че ще бжде много скръбно ако бѣше тѣй, както забѣлжи г-нъ Еремия Гешовъ, и наистина ще кажа, че необръщамъ внимание на нашитѣ училища въ опустошенитѣ села, а не да мислимъ за вънка. Наистина, че тѣзи села иматъ нужда за помощъ, наистина, че на много мѣста се намиратъ училища подъ шумалжцитѣ; но и тия ще се задоволятъ съ време и тѣ нѣма да останатъ въ такова състояние; но ако само върху тѣзи училища обръщамъ внимание, тогава ще останатъ все въ сжщото положение, както и до сега. Ние влизамъ въ политически животъ, ние станамъ държава, тѣй щото съ нашитѣ срѣдства неможемъ да отивамъ напредъ. За това съмъ на мнѣние сега като намалихми суммата отъ 60,000 на 45,000 франка, ще дойде време и ще я унищожимъ съвършено; но за сега за нашитѣ висши учебни заведѣния исками да се приготвятъ дѣятели, за да можемъ да ги отворимъ съ време; иначе неше постигнемъ цѣльта си. За това при всяка икономия, мисля, че комисията е добро обмислила тѣзи сумма, която тоже отъ година на година ще се намалява, но сега да остане тѣзи сумма, както се предлага; иначе ще стане побъркване на вържежтъ, когато исками да го има въ държавата ни.

Кирковъ: Този въпросъ е важенъ. Истина, че въ самата Россия има 100 българи въспитаници, които неможатъ да свършатъ шудитѣ съ свои срѣдства и се обръщатъ къмъ Министерството за помощъ. Ние не трѣба да жалимъ 2000 франка, ако се даватъ на единъ ученикъ, защото, като се повърне напълно приготвенъ, тогава ще има държавата полза отъ него. Моето мнѣние бѣше да си

останатъ 60,000 франка; но като г-нъ Министръ се съгласи съ комисията, предлагамъ да се вотиратъ 45,000 франка.

Предсѣдателъ: Приема ли Народ. Събрание да се отстъпятъ 45,000 фр.? (Приема се.)

Докладчикъ: За пенсия на бѣдни престарѣли учители споредъ проекта 30,000 фр. (Приема се.)

За литературни предприятия 30,000 франка. (Приема се.) За направа на правителствени училищни здания въ София: споредъ проекта на министра 100,000 франка за мъжката гимназия и пансионътъ. Споредъ комисията 50,000 франка.

Предсѣдателъ: Приема ли Народ. Събрание 100,000 франка? (Не.) Който не приема да си дигне ржката. (Вишегласие.) Тогава остава 50,000 фр.

Еремия Гешовъ: Помолили бихъ да се даде сега отпускъ и утрѣ да се съберемъ.

Славейковъ: Мисля, че сега 2 или 3 статии има да свършимъ.

Докладчикъ: За направата на женска гимназия въ София споредъ проекта на Министра 50000 франка, споредъ комисията 30,000 франка.

Предсѣдателъ: Приема ли се 50,000 фр.? (Не.) Който не приема да си дигне ржката. (Вишегласие.) Следователно останува споредъ мнѣнието на комисията 30,000 франка?

Докладчикъ: За Дубнишката учителска семинария споредъ проекта на Министра 50,000 франка, а споредъ комисията 10,000 франка.

Предсѣдателъ: Приема ли се 50,000 фр.? (Не приема се.) останува 10,000 франка.

Сжщо се прие 10,000 фр. и за Варненската реална гимназия.

Докладчикъ: За поправки на реалната гимназия въ Габрово споредъ проекта на Министра 15,000 фр., а по комисията 20,000 франка.

Икономъ Попъ Тодоръ: За направа на Дубнишката семинария казва се въ проекта 50,000 франка, а комисията намѣри за добръ 10,000 фр. и послѣ се прие. Тука за направата на Габровската гимназия стои въ проекта 15,000 франка; а комисията 20,000; желателно би било комисията да каже защо 20,000, а не 15,0000 франка. Тѣй просто безъ никаква причина да вотирами, азъ не разбирамъ това.

Баларевъ: Сжщо щѣхъ да кажъ.

Савва Илиевъ: Дѣйствително, че бѣше положено 50000 фр. за Дубница. Но г-нъ депутатъ отъ Дубница каза, че тамъ имало едно здание, което съ малки разноси може да се поправи и мисли, че 8 или 10000 фр. могатъ да стигнатъ. Колкото за Габровската гимназия, извѣстно ни е почти на всички, че се прави отъ 1862-ра година и още не е искарана. Главний салонъ не е искаранъ, и трѣ-

ба съвършено от ново да се прави, за да не се събори цялото здание и да не се изгуби голъма сума. Ония, които разбират работата, убѣдиха ни, че съ 15,000 не може да се поправи. Заради туй предложи комисията 20.000 франка, за които разбира се, че ще да се даватъ оправдателни документи. (Гласове: Съгласно.)

Председателъ: Понеже е съгласно Народ. Събрание, Г-нъ Министръ приема ли 20,000 фр? (Приема се.)

Докладчикъ: За градене Търновската женска гимназия 30.000 франка.

Г. Станчовъ: Азъ мисля, че Търновцитѣ съ своето трудолюбие могатъ да си направятъ едно здание. Наистина, трѣба да имъ се отстъпи малко пари, но по добръ да се отстъпи за источнитѣ градове като Варна, дѣто нѣма много българи. Ако давами на Търновцитѣ, тогава ще бѣде противъ тѣхната честь и нѣма да приематъ, защото тѣ могатъ да си направятъ сами зданието.

Мин. Гюзелевъ: Тѣзи двѣ предложения за Варна и за Търново не сж мои, но сж отъ комисията.

Стамболовъ: Менѣ ми се чини, че тука се говори за здания на правителствени училища. Ако рѣшихми да харчимъ всѣка година 30 до 40.000 фр. за да учимъ момчетата на правителственъ счетъ, това го правимъ за да можемъ да се снабдимъ съ хора, които да могатъ да учатъ въ народнитѣ училища. Особено желателно е да бѣде въ рѣцѣтъ на женитѣ народното просвѣщение; за това е нужно да дадемъ на Търновското училище нѣкаква помощ. Наистина, че съ 30.000 фр. не може да се направи таквотъ, каквото трѣба; но хората ще подпомогнатъ отъ своя страна, като имъ бѣде това въ подбужденіе. Споредъ менѣ азъ бихъ казалъ да се даде 80.000 фр., за да могатъ да направятъ по хубаво здание за женско училище.

Д-ръ Беронъ: Не е само за женската гимназия, но и за семинарията е тѣзи сума. Онази къща въ Търново, дѣто е гимназията, иска си я турчинътъ назадъ. Следователно не ще трѣба само едно здание, но ще трѣбать двѣ, т. е. едно за гимназия, едно за семинария; и за това тая сума е твърдѣ малка.

Бръшляновъ: Когато се говореше да се пренесе въ Търново Лѣсковската семинария, казаха нѣкои Търновчани, че въ Търново вѣче има зграда, но сега глѣдамъ, нѣматъ не само зграда за семинария, но и училище трѣба да имъ се прави. Азъ не зная до колко е това цѣлесобразно.

Славейковъ: Тогава когато се говореше за Лѣсковската семинария до колко се сѣщамъ, каза се да си остане на мѣстото, защото за сега още нѣма

здание; но когато се направи здание, може да се премѣсти. Думата е не за семинарията, но за женското образование, което у насъ дѣйствително остана твърдѣ назадъ. Трѣба да обърнемъ по-вече внимание на женскитѣ училища, когато потрошихми толкозъ голѣми сумми за образованието на мъжката челядь, която сега много по горѣ стои въ образованието отъ женската. Като е така, азъ незнамъ по каква причина ние се скжперничимъ. Помислете, колко реалки и гимназии има за мъжката челядь, а тука има само двѣ женски гимназии. Ако ние въ Турски здания държимъ женски гимназии, тогава ще искарами половината отъ тѣзи кръжки животни, болестливи. (Веселостъ.) И тогава напразно ще отиватъ правителственитѣ пари. За това желалъ бихъ, да се вотиратъ тѣзи 30,000 франка, съ които да се даде инициативата, за да се захване да се прави това училище. Азъ се отнасямъ къмъ съвѣстѣта на всѣки депутатъ да каже, какъ се малко грижимъ за образованието на нашитѣ жени.

Председателъ: Приема ли Народ. Събрание 30.000 фр. за направа на женската гимназия? (Приема се.) Ако не желае Събранието да продължава, тогава часътъ по 9 утрѣ ще се съберемъ. На дневний редъ редъ ще бѣде предложение отъ тѣзи дебата.

Конецъ въ 6 часа 40 м. вечеръ.)

Председателъ: **П. Р. Славейковъ.**

Подпредседатели { **Д-ръ И. Брадель.**
Н. Сукнаровъ.

Секретари { **Ив. Даневъ**
Хр. Баларевъ
В. П. Золотовъ
К. Коевъ.
Р. Каролевъ
А. Храновъ
Т. Станчовъ
Х. Грънчаровъ

Управитель на стенографическото бюро **А. Безеншекъ.**